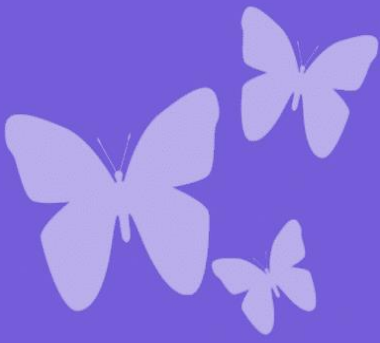

Methode voor Wereldoriëntatie & Kunstzinnige Vorming

Whizz-Art

Leerjaar 2

5

Tene Aruba limpi

Houd Aruba schoon

Voorwoord

Whizz-Art is de methode Wereldoriëntatie en Kunstzinnige vorming voor het primair onderwijs, ontwikkeld door de Afdeling Curriculumontwikkeling van de Directie Onderwijs Aruba. Wereldoriëntatie is een verzamelnaam voor onderwijs gericht op kennis van de wereld en omvat verscheidene leergebieden die in samenhang worden aangeboden zoals: Mens & Maatschappij, Natuur & Techniek, Persoonlijke Vorming en Gezondheidseducatie.

Binnen de methode Whizz-Art worden Wereldoriëntatie en Kunst op geïntegreerde wijze in thema's aangeboden en gaat het om de persoonlijke ontwikkeling in relatie tot de natuur, de samenleving, kunst en cultuur.

Er is gekozen voor de Engelse naam Whizz-Art omdat 'Translanguaging' gedurende de hele methode een plek heeft en omdat de methode zowel in het Papiamentu als het Nederlands ontwikkeld is. De naam Whizz-Art is opgesplitst in twee woorden; namelijk 'Whizz' en 'Art'. Een Whizz is iemand die heel slim en vaardig is. Het woord 'Art' is om aan te geven dat 'Arte' (kunst) zowel als doel en als middel een plek heeft in de methode. De methode Whizz-Art focust zich niet zozeer op het leren van kennis, maar vooral op het aanleren van vaardigheden. Deze vaardigheden worden op een geïntegreerde wijze met behulp van verschillende thema's en in verschillende situaties door de leerlingen toegepast.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	5
Overzicht van activiteiten	8
Startactiviteit: Hoeveel afval produceer je op een dag? ★	9
Deelvraag 1: Een schoon Aruba: hoe ziet dat eruit?	11
Activiteit 1.1 Mijn plaats in de wereld	12
Activiteit 1.2 Nationale parken Aruba	14
Activiteit 1.3 Strand	17
Activiteit 1.4 Vuilnis op straat	19
Activiteit 1.5 Tene Aruba limpi!	21
Deelvraag 2: Welke soorten vervuiling/afval zijn er?	23
Activiteit 2.1 Plastic vervuiling	24
Activiteit 2.2 Schone lucht is belangrijk	26
Activiteit 2.3 Soorten afval	28
Activiteit 2.4 Zwerfafval	30
Activiteit 2.5 Watervervuiling	32
Deelvraag 3: Hoe maken we iets moois van afval?	35
Activiteit 3.1 Save the Planet	36
Activiteit 3.2 Recycle plastic	38
Activiteit 3.3 Recycle wasco	40
Activiteit 3.4 Recycle papier	42
Activiteit 3.5 Recycle, Reduse en Re-use kleding	44
Deelvraag 4: Wat zijn de gevolgen van vervuiling?	46
Activiteit 4.1 Plastic soep	47
Activiteit 4.2 Hoelang blijft afval in de natuur liggen?	49
Activiteit 4.3 De voedselketen	51

Activiteit 4.4 Klimaatverandering	53
Activiteit 4.5 Het verhaal van een plastic zak	55
Deelvraag 5: Hoe kunnen we vervuiling verminderen?	57
Activiteit 5.1 Samen staan we sterk	58
Activiteit 5.2 Superkids	60
Activiteit 5.3 Make the Most of Compost	63
Activiteit 5.4 Waste Free Snack Challenge	65
Activiteit 5.5 Beach Clean Up	67
Slotactiviteit: Inzamelingsactie ★	69
Bijlage 1 Brief voor ouders	72
Bijlage 2 Benodigde materialen	73
Bijlage 3 Kopieerbladen	76

Inleiding

Over dit thema

Dit thema gaat over afval, vervuiling en de consequenties hiervan. Goed zorgen voor de aarde begint met het waarderen van de wereld om ons heen. De leerlingen leren binnen dit thema, de natuur en het landschap van Aruba kennen. Ze leren dat een schone lucht, schoon water en een schone omgeving belangrijk is voor hun eigen gezondheid en de gezondheid van anderen. Verder ontdekken ze wat er wereldwijd gedaan wordt om dit te bewerkstelligen. Een belangrijk onderdeel is recyclen, hergebruiken (re-use) en verminderen (reduce). Ook op Aruba is afval en vervuiling een belangrijk onderwerp. De leerlingen leren wat zij kunnen doen om een bijdrage te leveren aan een schoon Aruba. Dit gaat van zelf recyclen, afval scheiden en compost maken, tot anderen bewust maken van het afvalprobleem en motiveren om ook iets te ondernemen. Binnen dit thema worden de leerlingen gestimuleerd om na te denken over bepaalde situaties en activiteiten rond vervuiling.

Vakgebieden en kerndoelen (Cyclus 1)

Beweging & Gezondheid:	1.10, 1.10a, 1.10b, 1.10c, 2.2, 2.2a, 4.1, 4.1a, 4.1b.
Beweging & Gezondheid (cyclus 2):	1.10, 1.10a, 1.10b, 1.10c.
ICT:	1.6, 1.6a, 1.8, 1.8a, 1.8b, 1.8c, 1.9, 1.9a, 2.5, 2.5a.
Kunstzinnige Vorming:	1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 1.2b, 1.3, 1.3a, 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a, 4.1, 4.1a, 5.1, 5.1a, 5.1b, 5.2, 5.2a, 5.3, 5.3a.
Mens & Maatschappij:	1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 5.1, 5.1a, 5.2, 5.2a, 5.2b, 5.2c, 5.3, 5.3a, 5.3b, 6.2, 6.2a, 7.1, 7.1a, 7.1b, 7.2, 7.2a, 7.3, 9.2, 9.2a, 9.2b.
Natuur & Techniek:	1.2, 1.2a, 1.3, 1.3a, 1.3b, 1.3c, 1.3d, 1.4, 1.4a, 1.5, 1.5a, 2.5, 2.5a, 3.1, 3.1a, 3.3, 3.3a, 3.4, 3.4a, 3.6, 3.6c, 4.1, 4.1a, 4.3, 4.3a, 4.3b, 4.4, 4.4a, 5.1, 5.1a, 6.1, 6.1a, 6.1b, 6.2, 6.2a, 6.2b, 6.3, 6.3a, 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a, 6.6, 6.6a, 7.1, 7.1a, 7.6, 7.6a.
Natuur en Techniek (cyclus 2):	4.4b, 5.1, 5.1a, 6.3, 6.3a, 6.3b, 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a, 6.7, 5.6a.
Persoonlijke Vorming:	5.3, 5.3a, 7.2, 7.2a, 7.2b.

21^e-eeuwse vaardigheden

- Communiceren.
- Computational Thinking.
- Creatief denken.
- ICT –basisvaardigheden.
- Informatievaardigheden.
- Kritisch denken.
- Mediawijsheid.
- Probleem oplossen.
- Samenwerken.
- Sociale en culturele vaardigheden.
- Zelfregulering.

Vorbereiding

- Stuur een mail naar de ouders, om hen te informeren over dit thema. In bijlage 1 vindt u een conceptbrief.
- Zorg voor de materialen die nodig zijn bij de activiteiten die u gekozen heeft.
- Begin op tijd met de voorbereidingen (locatie, vervoer, hulpouders) van het bezoek aan Arikok (activiteit 1.2) en/of de Beach Clean Up (activiteit 5.5).

Startvoorwerp

Als startvoorwerp wordt in dit thema een doorzichtige plastic zak met het afval van de klas dat een dag van tevoren is weggegooid, gebruikt.

Startactiviteit: Hoeveel afval produceer je op een dag?

Tijdens deze activiteit worden de leerlingen zich bewust van de hoeveelheid afval die ze produceren in de klas. De leerlingen verzamelen verpakkingsmateriaal, petflessen, et cetera voor de knutselactiviteiten.

Kernactiviteit: Tene Aruba limpi

In dit thema werken de leerlingen aan hoe het schoonmaken van hun eigen eiland. Om dit te realiseren moeten ze weten hoe Aruba eruitziet en wat voor soort vervuiling er is. De leerlingen gaan een 'Tene Aruba Limpi'- wand inrichten met allerlei werkjes die ze gedurende het thema maken, zoals:

- De afvaltabel (startactiviteit);
- Mijn plaats in de wereld (activiteit 1.1);
- Natuurfoto's (activiteit 1.2);
- 3D-kunstwerken (activiteit 1.2);
- Footprints in the Sand (activiteit 1.3);
- Muziekinstrumenten (activiteit 1.4);
- Plastic dieren (activiteit 2.1);
- Posters met slogans (activiteit 2.1);
- Luchtvervuiling (activiteit 2.2);
- Slogans zwerfhout (activiteit 2.4);
- Watervervuiling (activiteit 2.5);
- Plastic bloemen (activiteit 3.2);
- Wascoprint (activiteit 3.3);
- Gerecycled papier (activiteit 3.4);
- Slingers (activiteit 3.5);
- Voedselketen (activiteit 4.3);
- Ijsberen (activiteit 4.4);
- Folders (activiteit 5.1);
- Superkids maskers (activiteit 5.2);
- Waste Free Challenge Posters (activiteit 5.4).

Slotactiviteit: Kunstveiling

Aan het einde van dit thema organiseren de leerlingen een inzamelingsactie voor een door hen gekozen goed doel. Dit doen ze door kunstwerken die zij hebben gemaakt te veilen en door een 'Pop Up Thrift Shop' in te richten. Ook presenteren ze dan de liedjes, dansjes en filmpjes, zoals:

- Sam the Garbage Man (activiteit 1.4);
- Reclamespotjes (activiteit 1.5);
- De journaaluitzending (activiteit 2.3);
- A Little Bit of Litter (activiteit 2.4);
- Save the Planet (activiteit 3.1);
- Plastic soep (activiteit 4.1 en 5.1);
- Superkids (activiteit 5.2).

Maatschappelijke organisaties/bedrijven

- Arikok (activiteit 1.2).
- Serlimar (activiteit 1.4 en 2.3).
- Afvalverwerkingsbedrijven (Ecotech, Serlimar, Apex, Daltra, et cetera) (activiteit 2.3).
- Rode Kruis (activiteit 3.5).
- Thrift Shop (activiteit 3.5).

Deelvragen in dit thema

1. Een schoon Aruba, hoe ziet dat eruit?
2. Welke soorten vervuiling/afval zijn er?
3. Hoe maken we iets moois van afval?
4. Wat zijn de gevolgen van vervuiling?
5. Wat kunnen we zelf doen om vervuiling te verminderen?

Overzicht van activiteiten

Startactiviteit: Hoeveel afval produceer je op een dag? ★				
Deelvraag 1: Een schoon Aruba, hoe ziet dat eruit?				
1.1 Mijn plaats in de wereld	1.2 Nationale parken Aruba	1.3 Strand	1.4 Vuilnis op straat	1.5 Tene Aruba limpi!
Deelvraag 2: Welke soorten vervuiling/afval zijn er?				
2.1 Plastic vervuiling	2.2 Schone lucht is belangrijk	2.3 Soorten afval	2.4 Zwerfafval	2.5 Watervervuiling
Deelvraag 3: Hoe maken we iets moois van afval?				
3.1 Save the Planet	3.2 Recycle plastic	3.3 Recycle wasco	3.4 Recycle papier	3.5 Recycle, Reduce en Re-use kleding
Deelvraag 4: Wat zijn de gevolgen van vervuiling?				
4.1 Plastic soep	4.2 Hoelang blijft afval in de natuur liggen?	4.3 De voedselketen	4.4 Klimaatverandering	4.5 Het verhaal van een plastic zak
Deelvraag 5: Wat kunnen we zelf doen om vervuiling te verminderen?				
5.1 Samen staan we sterk	5.2 Superkids	5.3 Make the Most of Compost 	5.4 Waste Free Snack Challenge	5.5 Beach Clean Up
Slotactiviteit: Inzamelingsactie★				

- ★ verplichte activiteiten
 (online) thuisactiviteiten

Startactiviteit: Hoeveel afval produceer je op een dag? ★

Tijdens deze activiteit worden de leerlingen zich bewust van de hoeveelheid afval die ze produceren in de klas. Ze gaan bedenken hoe ze het afval in de klas kunnen verminderen. De 'Tene Aruba Limpi'- wand wordt aan de leerlingen uitgelegd.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	45 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken/Creatief denken
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 1.2, 1.2a, 1.3, 1.3a, 1.3b, 1.4, 1.4a, 1.5, 1.5a, 6.3, 6.3a, 6.4, 6.4a, 7.1, 7.1a. M&M: 6.2, 6.2a. B&G: 1.10 1.10a. KV: 2.1, 2.1a, 2.3, 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- hoe een weegschaal werkt;
- gewicht te voorspellen;
- hoeveel afval je produceert op een dag;
- te knippen en plakken;
- oplossingen te bedenken voor de afvalproblematiek;
- een tabel te maken.

Wat heb je nodig?

- Zak met afval.
- Een weegschaal, handschoenen.
- 'Tene Aruba Limpi'- wand: schaar, lijm, groot stuk karton en verzameld afval.

Vorbereiding

Verzamel een dag van tevoren het afval dat de leerlingen tijdens schooltijd hebben geproduceerd in een (het liefst doorzichtige) plastic zak/vuilniszak.

De activiteit:

- Presenteer de zak met afval. Vertel dat dit het afval is dat de leerlingen geproduceerd hebben in één dag. Laat de leerlingen raden hoeveel deze zak weegt. Schrijf een aantal antwoorden op het bord. Laat de leerlingen de zak wegen. Bespreek vervolgens met de leerlingen het verschil tussen het gewicht dat de weegschaal aangeeft en het gewicht dat ze voorspeld hebben.
- *Wat zit er allemaal in de zak?*
- *Waardoor is de zak zo zwaar?*

Bekijk vervolgens samen wat er allemaal in de zak zit.

Dit is ons afval van 1 dag. Dit thema duurt 5 weken, 25 schooldagen. Dat betekent dat we tijdens het thema 25 x ... kilo aan afval gaan produceren: 25 van deze zakken. Dat is veel.

- *Wat zouden we kunnen doen zodat deze zak aan het einde van de dag minder weegt en er dus minder afval in zit?*

Schrijf de suggesties op het bord en maak samen met de leerlingen afspraken om het afval dat ze per dag produceren, te verminderen.

Bekijk samen met de leerlingen welk afval ze nog een keer kunnen gebruiken, zoals bijvoorbeeld de achterkant van papier.

● Vertel de leerlingen dat ze dit thema gaan werken aan een 'Tene Aruba Limpi'- wand. Leg uit dat ieder kunstwerk dat ze maken, komt te hangen aan de 'Tene Aruba Limpi'- wand en dat een aantal van deze kunstwerken geveild zal worden tijdens de slotactiviteit. De slotactiviteit is bedoeld om geld op te halen voor een goed doel. Kies samen een plek uit voor de 'Tene Aruba Limpi'- wand en laat de leerlingen met het verzamelde afval uit deze les een titelbord maken met de zin 'Tene Aruba Limpi'. Dit bord wordt boven de gekozen wand gehangen.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Verzamel de komende dagen al het afval. Weeg het steeds en noteer het gewicht in een tabel. Bespreek met de leerlingen het gewicht en wat ze kunnen doen om het gewicht verder omlaag te krijgen. Maak er een spel van.
- Laat de leerlingen nadenken over een goed doel dat ze willen steunen. Het moet een lokale instantie zijn die iets doet aan natuurbehoud in Aruba. Nodig iemand uit van de desbetreffende instantie om een praatje te geven over dat doel.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Denk je dat je thuis meer of minder afval produceert dan op school?*
- *Hoe zou je thuis je afval kunnen verminderen?*
- *Hoe is het onderzoekje naar afvalproductie in de klas verlopen?*

Didactische tip:

Creëer een 'Tene Aruba Limpi'- wand in de klas. Hang hier steeds alles op wat de leerlingen maken en onderzoeken rond dit thema, zoals bijvoorbeeld de afvaltabel die hoort bij deze activiteit.

Begrippen: vuilnis, afval, wegen, produceren, verminderen, verzamelen.

Deelvraag 1: Een schoon Aruba: hoe ziet dat eruit?

Doel:

Een schoon eiland lijkt heel vanzelfsprekend. De leerlingen realiseren zich dat dit niet vanzelf gebeurt en kunnen aangeven wat ervoor nodig is om het eiland schoon te houden.

Aan deze deelvraag zijn de volgende activiteiten gekoppeld:

- Activiteit 1.1. Mijn plaats in de wereld

N&T, M&M en KV (Beeldende vorming)

Kritisch denken/Informatievaardigheden

45 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over de wereld en hun plaats in deze wereld. Ze verkennen de wereldbol/wereldkaart/atlas. Verder leren ze wat deze wereld zo speciaal maakt en denken na over waarom het belangrijk is om zuinig te zijn op deze plek.

- Activiteit 1.2. Nationale parken Aruba

N&T, M&M en KV (Beeldende vorming)

Informatievaardigheden/Samenwerken

45 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over de beschermde natuurgebieden op Aruba: Parke Nacional Arikok en Parke Marino Aruba. Wat is er allemaal te vinden? Waar ligt het op de kaart? Waarom is het beschermd natuurgebied en wat houdt dat in?

- Activiteit 1.3. Strand

N&T, M&M en KV (Beeldende vorming)

Informatievaardigheden

45 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen wat belangrijke plaatsen op Aruba zijn door de landkaart van Aruba te verkennen. Ze leren wat een legenda is en wat de verschillende symbolen op een kaart betekenen. Verder denken ze na over hoe ze de stranden van Aruba, die zo populair zijn, kunnen schoonhouden en beschermen. Tot slot maken ze een schilderij van Eagle Beach.

- Activiteit 1.4. Vuilnis op straat

N&T, M&M, B&G en KV (Muziek)

Kritisch denken/Creatief denken

45 minuten

Tijdens deze activiteit denken de leerlingen na over wat er zou gebeuren als iedereen zijn afval gewoon op straat zou gooien. Een schoon huis, een schone straat, een schoon eiland lijkt heel vanzelfsprekend, maar dat gaat niet vanzelf. Ze leren over het beroep vuilnismen en leren het lied 'Sam, The Garbage Man'.

- Activiteit 1.5. Tene Aruba limpi!

N&T, ICT, M&M, B&G en KV (Theater/Media)

Informatievaardigheden/Mediawijsheid

60 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen een onderzoekje te doen door interviews af te nemen waarin ze mensen bevragen naar hoe schoon zij Aruba vinden. Ze gaan de verkregen antwoorden analyseren en verwerken. Ook gaan de leerlingen een reclamespotje maken over het schoonhouden van Aruba.

Activiteit 1.1 Mijn plaats in de wereld

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over de wereld en hun plaats in deze wereld. Ze verkennen de wereldbol/wereldkaart/atlas. Verder leren ze wat deze wereld zo speciaal maakt en denken na over waarom het belangrijk is om zuinig te zijn op deze plek.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	45 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken/Informatievaardigheden
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 4.4, 4.4a. M&M: 5.3, 5.3a, 5.3b. KV: 2.1, 2.1a, 2.3, 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- wat het verschil is tussen de wereldkaart/wereldbol/atlas;
- wat het verschil is tussen twee- en driedimensionaal;
- de ligging van Aruba op de wereldkaart/wereldbol/atlas aanwijzen;
- land en water op de wereldbol onderscheiden;
- wat een planeet en een continent is;
- nadenken waarom het belangrijk is om zuinig te zijn op de wereld.

Wat heb je nodig?

- De film 'Earth 101' (zie webpagina Whizz-Art) (5.52 minuten).
- Een wereldbol, een wereldkaart en/of een atlas.
- Mijn plaats in de wereld: schaar, kartonnen bord, papier in vier verschillende kleuren, kleurpotloden, zwarte stift.

De activiteit:

● Schrijf het woord 'aarde' op het bord. Vraag de leerlingen waar ze aan denken bij dit woord en schrijf dat erbij. Laat vervolgens een wereldbol zien. Leg uit dat dit een 3D-model is van de wereld.

Wij wonen ergens op deze planeet, aarde of wereld genoemd. Dit is een model van de aarde/wereld. De aarde/wereld in het klein. De aarde/wereld bestaat uit land en water.

- *Wijs het water aan.*
- *Wijs het land aan.*
- *Is er meer water of meer land? (Water.)*

Laat de wereldbol rondgaan in de klas. Vertel dat al het water en land dat ze zien verschillende namen hebben. Vraag de leerlingen een naam te noemen die ze tegenkomen op de wereldbol en dan te vertellen of het land of water is.

Als iedereen de kans heeft gehad om de wereldbol van dichtbij te bekijken, laat u de grote stukken land zien. Leg uit dat dit continenten zijn en dat de wereld zeven continenten telt. Laat de leerlingen de continenten op de wereldbol zoeken: Europa, Noord-Amerika, Zuid-Amerika, Azië, Afrika, Antarctica, Oceanië.

Laat de werldebol nog een keer rondgaan en vertel vervolgens dat ieder continent uit verschillende landen bestaat.

- *In welk land woon jij? Wijs het aan op de werldebol.*
- *In welk continent ligt Aruba? Wijs het continent aan.*
- *Welke landen liggen nog meer in Zuid-Amerika?*

● Laat de film 'Earth 101' zien. Stel na het kijken de volgende vraag:

- *Waarom is het belangrijk dat we goed voor onze aarde zorgen?*

● Laat de leerlingen de opdracht 'Mijn plaats in de wereld' maken. Deel de kartonnen borden uit. Dit is de grootste cirkel en vormt de basis (de planeet: de aarde). Laat de leerlingen vervolgens vier cirkels in verschillende kleuren en grootte uitknippen. Steeds iets kleiner dan de vorige. Laat de leerlingen hun eigen continent, land, barrio en huis tekenen en inkleuren, uitknippen en op de cirkels plakken van klein naar groot in deze volgorde:

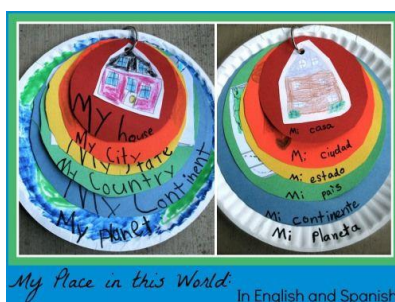
Mijn huis

Mijn barrio

Mijn land

Mijn continent

Mijn planeet

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Laat het verschil tussen een werldebol, de wereldkaart en een atlas zien. Leg uit dat een werldebol in 3D is weergegeven. 3D of driedimensionaal, verwijst naar de drie ruimtelijke dimensies lengte, breedte en hoogte. De wereldkaart en de plaatjes in de atlas zijn 2D of tweedimensionaal, alleen lengte en breedte. Laat de leerlingen voorbeelden geven uit de klas van 3D en 2D. Geef de leerlingen vervolgens opdrachten met de werldebol, wereldkaart en atlas, zoals 'Zoek Nederland/Canada/China/Grote oceaan' en laat de leerlingen in tweetallen op deze manier ontdekken hoe een werldebol, wereldkaart en/of atlas in elkaar zit.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Kun je Aruba vinden op de wereldkaart/in een atlas? Hoe vind je Aruba?*
- *Kun je Zuid-Amerika vinden op de wereldkaart/in een atlas? Hoe vind je Zuid-Amerika?*
- *Wat is jouw plaats in de wereld?*

Didactische tip:

De werkstukken 'Mijn plaats in de wereld' worden opgehangen aan de 'Tene Aruba Limpi'- wand. Aan het einde van het thema worden deze kunstwerken geveild.

Begrippen: de wereld, de planeet, de aarde, het continent, het land, de barrio, werldebol, wereldkaart, atlas, 2D, tweedimensionaal, 3D, driedimensionaal.

Activiteit 1.2 Nationale parken Aruba

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over de beschermde natuurgebieden op Aruba: Parke Nacional Arikok en Parke Marino Aruba. Wat is er allemaal te vinden? Waar ligt het op de kaart? Waarom is het beschermd natuurgebied en wat houdt dat in?

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	45 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Informatievaardigheden/Samenwerken
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 6.1, 6.1a, 6.1b, 6.2, 6.2a, 6.3, 6.3a, 7.1, 7.1a. M&M: 5.2, 5.2a, 5.2c, 6.2. KV: 1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 1.2b, 1.3, 1.3a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a, 4.1, 4.1a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- de belangrijkste natuurgebieden op de kaart van Aruba herkennen;
- het belang herkennen van de bescherming van de natuur op Aruba;
- schetsen met potlood;
- wat 3D of driedimensionaal betekent;
- een schets in 3D uitwerken.

Wat heb je nodig?

- De website: Aruba Conservation Foundation (zie webpagina Whizz-Art).
- PowerPointpresentatie 1: Nationale Parken Aruba (zie webpagina Whizz-Art).
- Werkstuk Arikok: karton, verf, wasco, krijt, stiften, et cetera (wat voorradig is in de klas).

De activiteit:

● Schrijf groot op het bord het woord PARKE NACIONAL ARIKOK. Vraag aan de leerlingen of ze hier ooit zijn geweest en wat ze hierover weten. Maak van deze informatie een woordspin op het bord.

- *Ken je naast het Parke Nacional Arikok ook nog een ander natuurpark op Aruba?*

Schrijf ook PARKE MARINO ARUBA op het bord.

- *Ben je ooit in een van de Mariene parken op Aruba geweest?*
- *Wat weet je ervan?*

Laat de leerlingen ook een woordspin maken van het Parke Marino Aruba.

Bekijk samen met de leerlingen de website van Aruba Conservation Foundation en concludeer dat deze stichting zich inzet voor het behoud van de natuur van Aruba.

● Laat de PowerPointpresentatie 1 'Parken Aruba' zien, bespreek de slides een voor een en zet de leerlingen aan het denken bij de vragen op slide 9.

Slide 1: Nationale parken Aruba

Vertel dat Aruba twee verschillende parken kent: Parke Nacional Arikok en Parke Marino Aruba.

Slide 2: Map of Aruba/Park Map/Visitors center.

Leg uit waar het Parke Nacional Arikok ligt en laat de leerlingen zien dat het park best een groot deel van Aruba betreft.

- *Wat kun je allemaal doen in het park?*
- *Hoeveel moet je betalen om het park te bezoeken?*

Slide 3: Natural Pool

- *Wie is hier ooit geweest?*
- *Wijs de Natural Pool aan op de kaart. Hoe kom je er?*
- *Kun je hier zwemmen?*

Slide 4: Dos Playa

- *Waarom heet dit strand Dos Playa?*
- *Wijs dit strand aan op de kaart. Hoe kom je er?*
- *Kun je hier zwemmen?*

Slide 5: Fontein Cave

- *Wat is zo bijzonder aan deze grot? (Rotsschilderingen van Arawak indianen)*
- *Welke beesten vind je in deze grot? (Landkrabben en vleermuizen.)*

Slide 6: Grotschildering Arawak Indianen

Dit zijn rotsschilderingen van de Arawak indianen.

- *Wat denk je dat hier afgebeeld staat?*

Slide 7: Parke Marino Aruba

Vertel de leerlingen dat het Parke Marino Aruba uit vier parken in zee bestaat. Mariene park Oranjestad, Mangel Halto, Seroe Colorado en Arikok.

Slide 8: Marine Park Aruba

- *Wat kun je allemaal doen in deze mariene parken?*
- *Hoeveel moet je betalen om een marine park te bezoeken? (Gratis)*

Slide 9: Vragen om over na te denken.

● Vertel de leerlingen dat ze een kunstwerk gaan maken dat bij de ingang van het Parke Nacional Arikok zou kunnen staan. *Als mensen naar dit kunstwerk kijken, moeten ze meteen zien dat het om het Parke Nacional Arikok gaat.* Geef aan welke materialen de leerlingen mogen gebruiken (maak gebruik van alles wat voorradig is in de klas) en laat de leerlingen vervolgens zelf bedenken hoe dit kunstwerk eruit moet komen te zien. Laat alle leerlingen eerst een schets op papier maken. Vervolgens wordt klassikaal een ontwerp gekozen wat driedimensionaal uitgewerkt gaat worden.

- *Welk ontwerp zal nagemaakt worden in 3D?*

Verdeel de taken en laat de leerlingen zelfstandig het gekozen ontwerp uitwerken. Zorg ook voor een stevige basis waar het kunstwerk op komt vast te staan (Bijvoorbeeld van stevig karton).

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Een excursie naar Parke National Arikok.
- Stuur de leerlingen op pad om mooie natuurfoto's (landschap, zee, dieren, planten) van Aruba te maken. Laat de leerlingen registreren wat ze hebben gefotografeerd, waar ze de foto hebben genomen, de datum en tijd. Verzamel de foto's en maak een collage.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Waarom hebben jullie dit ontwerp gekozen?*
- *Hoe kun je zien dat het een kunstwerk voor het Parke Nacional Arikok is?*
- *Hoe verliep het verdelen van de taken?*
- *Wat had beter gekund?*

Didactische tip:

De collages van de natuurfoto's worden opgehangen aan de Tene Aruba Limpi – wand. Aan het einde van het thema worden de 3D-kunstwerken geveild.

Begrippen: Parke Nacional Arikok, Parke Marino Aruba, natuurgebied, beschermd, Arawak, Natural Pool, Dos Playa, 3D, driedimensionaal.

Activiteit 1.3 Strand

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen wat belangrijke plaatsen op Aruba zijn door de landkaart van Aruba te verkennen. Ze leren wat een legenda is en wat de verschillende symbolen op een kaart betekenen. Verder denken ze na over hoe ze de stranden van Aruba, die zo populair zijn, kunnen schoonhouden en beschermen. Tot slot maken ze een schilderij van Eagle Beach.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	45 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Informatievaardigheden
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 6.2, 6.2a. M&M: 5.1, 5.1a, 5.2, 5.2a, 5.2b, 5.2c, 5.3, 5.3a, 5.3b. KV: 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- belangrijke plaatsen en natuurgebieden op de kaart van Aruba herkennen;
- het belang herkennen van het behoud en bescherming van strand- en andere landschappen;
- een landkaart 'lezen';
- wat een legenda is;
- verfkleuren te mengen.

Wat heb je nodig?

- Kopieerblad 1: Landkaart van Aruba.
- De webpagina: Eagle Beach wereldwijd 2^e plaats. (zie webpagina Whizz-Art).
- Footprints in The Sand: tekenpapier, verf, kwasten, strandzand voor de voetafdruk.

De activiteit:

● Vertel de leerlingen over het artikel 'Eagle Beach wereldwijd 2^e plaats' in het Antilliaans Dagblad en laat het zien op de desbetreffende webpagina.

- *Wat maakt Eagle Beach zo'n mooi strand?*
- *Wat zou er gebeuren als er veel afval zou liggen op Eagle Beach?*
- *Hoe kun je het strand schoonhouden?*

● Deel kopieerblad 1 uit. Laat de leerlingen Eagle Beach op de kaart zoeken.

Laat de legenda van de landkaart zien en leg uit wat het betekent: *De uitleg van kleuren, tekens, lijnen en symbolen op een landkaart vind je in de legenda. Iedere soort kaart heeft een eigen legenda.*

Laat de leerlingen de kaart verkennen door vragen te stellen en opdrachten te geven:

- *Hoe kun je zien waar de stranden liggen?* (Symbool parasol)
- *Waar ligt Arashi/Baby Beach/Boca Catalina/Andicuri?*
- *Op welk strand ben je weleens geweest?*
- *Hoe wordt de hoofdstad aangegeven?* (Onderstreept) *Zoek de hoofdstad op de kaart.*

- *Hoe heet de hoofdstad van Aruba?*
- *Wat staat er in de legenda over Parke Nacional Arikok? Zoek Parke Nacional Arikok op de kaart. Welke kleuren heeft het park? Waarom die kleuren? (Hoogteverschillen)*
- *Waar woon jij? Teken hier een huis. Vul de legenda aan met het symbool van een huis en schrijf erachter 'Hier woon ik'.*

● Laat de leerling de opdracht 'Footprints in the Sand' maken. De leerlingen verven Eagle Beach. Laat ze kleuren mengen tot ze het blauwe water en het 'witte' strand kunnen naschilderen. Tot slot maken ze een voetafdruk in het 'zand'.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Verdeel de klas in tweetallen en laat de leerlingen elkaar vragen stellen en opdrachten geven over de landkaart van Aruba.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Welk strand bezoek jij weleens? Hoe ziet dat strand eruit?*
- *Wat wordt er gedaan om dat strand schoon te houden?*

Didactische tip:

De 'Footprints in the Sand' worden opgehangen aan de Tene Aruba Limpi – wand. Aan het einde van het thema worden deze kunstwerken geveild.

Begrippen: landkaart, strand, hoofdstad, hoogteverschillen, legenda, symbool.

Activiteit 1.4 Vuilnis op straat

Tijdens deze activiteit denken de leerlingen na over wat er zou gebeuren als iedereen zijn afval gewoon op straat zou gooien. Een schoon huis, een schone straat, een schoon eiland lijkt heel vanzelfsprekend, maar dat gaat niet vanzelf. Ze leren over het beroep vuilnisman en leren het lied 'Sam, The Garbage Man'.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	45 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken/Creatief denken
Soort kunstactiviteit:	Muziek
Kerdoelen:	N&T: 6.4, 6.5. M&M: 6.2, 6.2a, 7.3, 9.2, 9.2a, 9.2b. B&G: 1.10, 1.10a, 1.10b, 1.10c, 2.2, 2.2a. KV: 1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 1.2b, 1.3, 1.3a, 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- herkennen dat een schoon milieu belangrijk is voor het algemeen welzijn en gezondheid;
- respect voor verschillende beroepen te tonen;
- instrumenten te maken van verpakkingsmaterialen;
- het ritme van een lied te herkennen;
- een lied te begeleiden met instrumenten.

Wat heb je nodig?

- Afbeelding 1: Vuilnis op straat.
- De videoclip 'Sam The Garbage Man' (zie webpagina Whizz-Art) (5.33 minuten).
- Verpakkingsmaterialen als doosjes, flessen en blikjes.

De activiteit:

● Bekijk met de leerlingen afbeelding 1 'Vuilnis op straat'.

- *Zou jij in deze straat willen wonen?*
- *Waarom wel of niet?*

Geef aan dat het afval op straat gevaarlijk kan zijn voor je veiligheid en gezondheid.

- *Waarom kan zwerfafval gevaarlijk zijn voor de gezondheid?* (Het trekt ongedierte aan, regenwater blijft staan en trekt muggen aan, scherpe onderdelen waaraan je je kunt snijden.)

Bespreek vervolgens wat fout is gegaan in deze straat en hoe het bij de leerlingen in de straat geregeld is.

- *Waar laat jij een volle vuilniszak?*
- *Waarom is het beter om de vuilniszak in de container te doen dan los op straat te zetten?*
- *Wie haalt de container leeg?*
- *Hoe vaak wordt dat gedaan?*

- Leer de leerlingen het lied 'Sam, The Garbage Man' aan.

Hey mister garbage man, coming down the street
He helps us keep the neighborhood always nice and neat

Wow, the garbage man cleaning up the town
Get the garbage, get the garbage, stop messing around

REFREIN:

That's my friend the garbage man

He picks up my garbage can

Clean up is his master plan

Sam Sam he is our man

Where does the garbage go

It's no mystery

Sam takes the trash to the garbage factory

They sort it they treat it they heat it and they steam it

They use the rest for soil so that plants can grow beneath it

REFREIN

1 2 it all begins with you
3 4 don't throw it on the floor
5 6 let's recycle it
7 8 clapping this is great
9 10 he is coming round the bend

REFREIN (2x)

Plastic, paper, bottles, cans, trash, goo
and even doggy eeeuw

Throw your trash into the can

Then make sure you wash your hands

He said throw your trash into the can

Then make sure you wash your hands

Don't just trust on the garbage man

Throw your own trash in the can

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Nodig een vuilnisman uit om te vertellen over zijn beroep. Laat de leerlingen vragen stellen.
- Maak muziekinstrumenten van verpakkingsmateriaal. Laat de leerlingen vervolgens het lied 'Sam, The Garbage Man' begeleiden met de muziekinstrumenten. Laat de leerlingen in het ritme van de muziek hun muziekinstrument bespelen.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Zou jij vuilnisman willen zijn?*
- *Waarom wel/niet?*
- *Zijn de muziekinstrumenten goed gelukt?*

Didactische tip:

Presenteer het lied 'Sam the Garbage Man' met de zelfgemaakte muziekinstrumenten tijdens de slotactiviteit.

Begrippen: vuilnis, vuilnisbak, vuilnisman, vuilnisbelt, schoon, veilig, gezondheid.

Activiteit 1.5 Tene Aruba limpi!

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen een onderzoekje te doen door interviews af te nemen waarin ze mensen bevragen naar hoe schoon zij Aruba vinden. Ze gaan de verkregen antwoorden analyseren en verwerken. Ook gaan de leerlingen een reclamespotje maken over het schoonhouden van Aruba.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Sociale en culturele vaardigheden/Mediawijsheid
Soort kunstactiviteit:	Theater/Media
Kerdoelen:	N&T: 6.2, 6.2a, 6.5, 6.5a. ICT: 1.9, 1.9a, 2.5, 2.5a. M&M: 1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 6.2, 6.2a. B&G: 1.10, 1.10a, 4.1, 4.1a, 4.1b. KV: 1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 1.2b, 1.3, 1.3a, 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a, 5.3, 5.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- hoe ze informatie kunnen krijgen door een interview af te nemen;
- hoe ze de verkregen informatie kunnen verwerken;
- hoe ze de verkregen informatie kunnen presenteren;
- reflecteren op hoe een onderzoek is verlopen;
- een reclamespot te maken;
- te filmen.

Wat heb je nodig?

- Grote vellen papier/karton.
- Telefoon (om te filmen).

De activiteit:

● Schrijf groot op het bord de vraag: *'Hoe schoon vind jij dat Aruba is?'* Maak een woordspun van de meningen die de leerlingen naar voren brengen. Breng een discussie op gang over de verschillende meningen die door de leerlingen naar voren zijn gebracht.

● Leg uit dat de leerlingen een onderzoekje gaan doen om de opinie van de Arubaanse bevolking ten aanzien van het afval op Aruba te onderzoeken. Dit gaat ze doen middels het interviewen van mensen.

Leg de leerlingen uit hoe ze het onderzoekje gaan aanpakken.

Stap 1: Om een duidelijk antwoord op een vraag te krijgen, moet je de juiste vraag stellen. Zo heb je een open vraag, een gesloten vraag en een meerkeuzevraag.

- *Welke vraag is het meest geschikt voor jouw interview?*
- *Welke vragen zou je in het interview kunnen stellen?*

Stel met de leerlingen een aantal vragen op. Laat de leerlingen de vragen opschrijven.

Stap 2: Laat de leerlingen een lijstje maken van drie personen die ze willen interviewen. Deze drie mensen mogen niet deel uitmaken van hetzelfde gezin. Zo krijg je verschillende perspectieven.

Stap 3: Geef de leerlingen een paar dagen de tijd om deze mensen te interviewen. Spreek af hoe ze de antwoorden noteren.

Stap 4: Als de leerlingen klaar zijn met de interviews, wordt besproken hoe ze de gegevens die uit het interview kunnen verwerken. Schrijf bijvoorbeeld iedere vraag op een groot vel karton. Inventariseer klassikaal wat de antwoorden zijn en schrijf deze in steekwoorden onder de vraag op. Turf als een antwoord vaker voor komt.

Stap 5: Trek samen conclusies uit het overzicht van antwoorden die op de vellen karton zijn ontstaan. Vat deze ook samen en bespreek wat je met deze informatie kunt doen.

- *Op welke manier bereik je de meeste mensen?*

● Laat de leerlingen de verkregen informatie presenteren in de vorm van een reclamespot. Dit kan klassikaal of in groepjes. Bekijk met de leerlingen verschillende reclamespots omtrent afval en milieu om inspiratie op te doen. Besteed dan aandacht aan het doel van de reclamespot en hoe dit kort, krachtig en aantrekkelijk kan worden overgebracht.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Vond je het spannend om iemand te interviewen? Waarom wel/niet?*
- *Kreeg je de juiste informatie? Wat zou je de volgende keer anders doen?*
- *Had je de deze uitslag verwacht of was je ook ergens verbaasd over?*

Didactische tip:

Laat de reclamespotjes zien tijdens de slotactiviteit.

Begrippen: interview, vraag, antwoord, verwerken, reclamespot, conclusie.

Deelvraag 2: Welke soorten vervuiling/afval zijn er?

Doel:

De leerlingen kunnen aangeven met welke soorten vervuiling we wereldwijd te maken hebben, zoals plastic vervuiling, luchtvervuiling en watervervuiling. Ze leren wat deze vervuiling inhoudt en denken na over oorzaken en gevolgen.

Aan deze deelvraag zijn de volgende activiteiten gekoppeld:

- Activiteit 2.1. Plastic vervuiling

N&T, MYM, B&G, KV (Beeldende vorming)

Kritisch denken/Creatief denken

60 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen dat plastic en vooral wegwerpplastic grote vervuilers zijn van de aarde. Ze gaan kunstwerken in de vorm van een dier van plastic flessen maken en ze bedenken slogans om mensen bewust te maken van de plastic vervuiling.

- Activiteit 2.2. Schone lucht is belangrijk

N&T, M&M en KV (Beeldende vorming)

Kritisch denken/Samenwerken

60 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over luchtvervuiling. Middels een filmpje wordt uitgelegd wat luchtvervuiling veroorzaakt en wat je zelf kunt doen om dit te verminderen. Ze gaan een experiment uitvoeren over luchtvervuiling en maken een landschapstekening met- en zonder luchtvervuiling.

- Activiteit 2.3. Soorten afval

N&T, ICT, M&M, B&G en KV (Theater/Media)

Probleem oplossen/Mediawijsheid/Samenwerken

60 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen dat afval uit verschillende materialen bestaat. Ze sorteren het afval en denken na hoe dit ten gunste kan zijn van het milieu. Vervolgens bedenken ze een plan voor Aruba en presenteren dit in een journaaluitzending.

- Activiteit 2.4. Zwerfafval

PV, N&T, M&M en KV (Muziek)

Kritisch denken/Probleem oplossen

30 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen wat zwerfafval is en wat de consequenties zijn als je zwerfafval laat rondslingeren. Ze leren het lied 'A Little Bit of Litter'.

- Activiteit 2.5. Watervervuiling

PV, N&T, B&G en KV (Beeldende vorming)

Kritisch denken/Zelfregulering

30 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over watervervuiling. Naar aanleiding van een proefje ontdekken ze dat vervuild water kleurloos en geurloos kan zijn. Ze gaan een schilderij over watervervuiling maken en ontdekken de gevolgen van olie in water aan de hand van een experiment.

Activiteit 2.1 Plastic vervuiling

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen dat plastic en vooral wegwerpplastic grote vervuilers zijn van de aarde. Ze gaan kunstwerken in de vorm van een dier van plastic flessen maken en ze bedenken slogans om mensen bewust te maken van de plastic vervuiling.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken/Creatief denken
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a, 7.1, 7.1a. M&M: 6.2, 6.2a. B&G: 1.10, 1.10a, 1.10c. KV: 1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 1.2b, 1.3, 1.3a, 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3a, 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- waarom plastic een grote vervuiler is;
- wat wegwerpplastic is;
- de regels die op Aruba gelden ten aanzien van wegwerpplastic;
- van kosteloos materiaal een kunstwerk te maken;
- slogans te bedenken om mensen bewust te maken van de afvalproblematiek.

Wat heb je nodig?

- De webpagina: Plastic Soup Foundation; feiten en cijfers (zie webpagina Whizz-Art).
- De film 'What is Plastic Pollution?' (zie webpagina Whizz-Art) (7.29 minuten).
- Plastic voorwerpen: verpakkingen.
- Knutselopdracht: plastic flessen (met handvat) watervast stift, lijm, schaar, afvalmateriaal.

Voorbereiding

Bestudeer de website 'Plastic Soup Foundation'. Hier vindt u veel achtergrondinformatie over het plastic afvalprobleem.

De activiteit:

- Laat de plastic voorwerpen zien en start een gesprek over plastic.
  - *Waar zijn deze voorwerpen van gemaakt?*
  - *Kijk eens rond in de klas. Zie je nog meer spullen van plastic?*
  - *Welke plastic voorwerpen gooi je na gebruik weg?*
  - *Welke plastic voorwerpen gebruik je vaker?*
  - *Wat gebeurt er met het plastic dat je weggooit?*

● Laat de film 'What Is Plastic Pollution?' zien. Vraag aan de leerlingen of zij weten wat Aruba doet om de afvalberg van plastic te verkleinen. Vertel de leerlingen over de regels die op Aruba gelden omtrent wegwerpplastic (plastic dat je na één keer gebruiken weggooit). Op Aruba mogen de winkels tasjes, bekers, vorken, messen, lepels, rietjes van wegwerpplastic niet meer verkopen.

- *Van welke materialen zijn nu tasjes, bekers, vorken, messen, lepels en rietjes gemaakt?*
- *Wat kunnen we nog meer doen tegen plastic vervuiling?*

● De leerlingen maken een dier of de kop van een dier van een plastic fles met handvat. Eerst bekijken ze de fles goed van alle kanten en denken na welk dier ze erin zien. Doe dit klassikaal en laat ook de andere leerlingen meedenken. Allerlei ander kosteloos materiaal wordt gebruikt om het dier af te maken.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Laat de leerlingen slogans bedenken om mensen bewust te maken van het probleem rond wegwerpplastic. Een slogan is een korte, pakkende zin. Het heeft als doel om de aandacht van de mensen te trekken.
- De leerlingen ontwerpen vervolgens een aantrekkelijke poster met deze slogan en bedenken een geschikte plek om deze poster op te hangen. Een plek waar veel mensen de poster zien waardoor ze ook veel mensen kunnen bereiken met hun boodschap.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Wist je dat plastic vervuiling zo'n groot probleem was?*
- *Wat kun je thuis doen om plastic vervuiling tegen te gaan?*

Didactische tip:

De kunstwerken van de plastic dieren worden tentoongesteld in de klas. Aan het einde van het thema worden deze kunstwerken geveild. De posters met de slogans worden aan de 'Tene Aruba Limpo'- wand opgehangen.

Begrippen: plastic, vervuiling, herbruikbaar, wegwerpplastic, regels, veiling, slogan.

Activiteit 2.2 Schone lucht is belangrijk

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over luchtvervuiling. Middels een filmpje wordt uitgelegd wat luchtvervuiling veroorzaakt en wat je zelf kunt doen om dit te verminderen. Ze gaan een experiment uitvoeren over luchtvervuiling en maken een landschapstekening met- en zonder luchtvervuiling.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken/Samenwerken
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 1.2, 1.2a, 1.3, 1.3a, 1.3d, 6.5, 6.5a. M&M: 6.2, 6.2a. KV: 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- herkennen dat het behoud van een schoon milieu belangrijk is voor het algemeen welzijn en gezondheid;
- wat luchtvervuiling veroorzaakt;
- hoe je luchtvervuiling tegen kunt gaan;
- een proefje te voorspellen en uit te voeren;
- een landschapstekening te maken.

Wat heb je nodig?

- Een ballon en een vuilniszak.
- De film 'Air Pollution for Kids' (zie webpagina Whizz-Art) (7.04 minuten).
- Proefje luchtvervuiling: 2 glazen potten, doorzichtige azijn, kleurstof, baking soda.
- Kopieerblad 2: Wel of geen luchtvervuiling?

De activiteit:

● Blaas een ballon op en laat deze vervolgens los. Leg uit dat je lucht inademt, dat je de lucht uit je longen in de ballon blaast en dat de lucht er weer uit gaat als je de ballon loslaat. Vang vervolgens lucht met een vuilniszak. De vuilniszak staat nu bol. Leg uit dat in de zak, de lucht zit die we inademen.

- *Is deze lucht schoon?*
- *Wat als deze lucht niet schoon is?*

● Bekijk met de leerlingen de film 'Air Pollution for Kids'. Bespreek het filmpje aan de hand van de volgende vragen:

- *Kunnen wij leven zonder lucht?*
- *Waarom is het belangrijk dat de lucht schoon is?*
- *Wat zou de lucht kunnen vervuiling?*
- *Wat kunnen we doen tegen luchtvervuiling?*

● Voer met de leerlingen een proefje uit waarbij u luchtvervuiling zichtbaar maakt.

Stap 1: Vul twee glazen potten met doorzichtige azijn.

Stap 2: Voeg een paar druppels kleurstof toe aan een van de potten. Dit symboliseert schone lucht. Het heeft een andere kleur maar is wel helder.

Stap 3: Voeg aan de andere pot baking soda toe. Dit symboliseert vervuilde lucht.

Stap 4: Bekijk hoe de pot met de baking soda wazig wordt. Zo laat je zien dat vervuiling de kwaliteit van de lucht beïnvloedt.

● Laat de leerlingen in tweetallen een tweeluik maken: schone lucht/vervuilde lucht. Ze vouwen een A4-papier in tweeën. Aan de ene kant laten ze zien hoe een landschap er met een schone lucht uitziet, aan de andere kant tekenen ze hetzelfde landschap maar dan met luchtvervuiling.

- *Hoe kun je laten zien dat er sprake is van schone lucht of vervuilde lucht?* (Kleurgebruik.)
- *Is luchtvervuiling altijd te zien aan de kleur van de lucht?* Concludeer samen met de leerlingen dat luchtvervuiling niet altijd te zien is. Dat maakt het ook zo gevaarlijk.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Laat de leerlingen kopieerblad 2 'Wel of geen luchtvervuiling?' in tweetallen maken. Laat de leerlingen bij de plaatjes aangeven of het wel/geen luchtvervuiling betreft.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Wat kun jij zelf doen om luchtvervuiling tegen te gaan?*

Didactische tip:

De werkstukken van de luchtvervuiling worden opgehangen aan de 'Tene Aruba Limpí'- wand. Aan het einde van het thema worden deze kunstwerken geveild.

Begrippen: luchtvervuiling, atmosfeer, vervuild, schoon, lucht, blazen, ademen, scheuren, zure regen.

Activiteit 2.3 Soorten afval

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen dat afval uit verschillende materialen bestaat. Ze sorteren het afval en denken na hoe dit ten gunste kan zijn van het milieu. Vervolgens bedenken ze een plan voor Aruba en presenteren dit in een journaaluitzending.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	ICT-basisvaardigheden/Mediawijsheid/Samenwerken
Soort kunstactiviteit:	Theater/Media
Kerdoelen:	N&T: 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a, 7.1, 7.1a. N&T: 6.4, 6.4a (cyclus 2). ICT: 1.8, 1.8a, 1.8b, 1.8c. M&M: 6.2, 6.2a. B&G: 1.10, 1.10a, 1.10b, 1.10c. KV: 1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 1.2b, 1.3, 1.3a, 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a, 5.1, 5.1a, 5.1b, 5.3, 5.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- verschillende soorten afval herkennen;
- hoe afval verwerkt wordt op Aruba;
- afval onderscheiden en sorteren;
- na te denken over oplossingen voor het afvalprobleem op Aruba;
- informatie op een website op te zoeken;
- een journaaluitzending te maken.

Wat heb je nodig?

- Vuilniszak vol met papier, hout, plastic, glas, rubber, metaal, natuurlijk afval zoals; een bananenschil of een klokhuis.
- De website: www.limpi.aw (zie webpagina Whizz-Art).
- Een camera/telefoon voor de opname van het journaal.

De activiteit:

● Laat de vuilniszak rondgaan en laat de leerlingen schatten hoe zwaar de zak is. Schud met de zak en laat de leerlingen aan de hand van wat ze horen, raden wat er in de zak zit. Open de zak een stukje en laat ze ruiken en nog een keer suggesties geven over wat er inzit.

Vertel dat op Aruba al het afval samen in één zak wordt gedaan maar dat Aruba bezig is om mensen ervan bewust te maken dat ze hun afval moeten scheiden.

- *Waarom zouden mensen afval moeten scheiden?*
- *Wat is een voordeel?*
- *Wat is een nadeel?*
- *Wat zou het beste voor het milieu zijn?*

● Vertel de leerlingen dat de stortplaats Parkietenbos tot 2023 de plek was waar alle afval gebracht werd. Sinds 2023 is Parkietenbos echter gesloten en wordt het afval naar het Milieupark Parkietenbos gebracht. Het is de bedoeling dat iedereen op Aruba zijn afval scheidt. Verschillende afvalverwerkingsbedrijven zorgen voor het verwerken van dat afval. Op de website www.limpi.aw kun je precies zien welk afval je allemaal kunt scheiden op Aruba en bij welk afvalverwerkingsbedrijf je dit afval kunt brengen. Laat de leerlingen experimenteren met deze website. Kiep de vuilniszak om en sorteer de inhoud op materiaal, hout, plastic, papier, et cetera. Geef aan bij welk bedrijf op Aruba het afval gebracht kan worden. Maak hierbij gebruik van de website www.limpi.aw.

- *Waar kun je naar toe met je groenafval (bladeren, takken)?*
- *Waar kun je naar toe met glazen flessen?*
- *Waar kun je naar toe met karton/papier?*
- *Et cetera*

Vertel vervolgens dat het afval dat niet gescheiden kan worden, bij het Milieupark Parkietenbos samengeperst en verpakt wordt.

● Vraag aan de leerlingen hoe zij het afvalprobleem zouden aanpakken als ze de baas zouden zijn van Aruba. De leerlingen gaan een journaaluitzending maken waarin deze aanpak gepresenteerd wordt.

- *Wat is een journaal?*
- *Kijk je weleens naar een journaal?*
- *Wat komt er allemaal bij kijken als je zelf een journaal gaat maken?*

Verdeel vervolgens de klas in groepen en geef iedere groep een taak.

Groep 1: Zij bereiden de presentatie voor en maken het script.

Groep 2: Zij zorgen voor de aankleding en richten de studio in.

Groep 3: Zij zorgen ervoor dat de presentator en eventueel geïnterviewden er netjes uit zien.

Groep 4: Zij zijn de cameraploeg en denken na over hoe de opnames zullen plaatsvinden.

Groep 5: Et cetera.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Nodig een gastspreker van Ecotech, Serlimar, Apex, Daltra of een ander afvalverwerkingsbedrijf uit, om te praten over afval.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Welk soort afval komt bij jullie thuis het meeste voor?*
- *Welk afval scheiden jullie thuis al?*
- *Wat ga je je ouders vertellen over wat je vandaag geleerd hebt?*

Didactische tip:

Presenteer de journaaluitzending tijdens de slotactiviteit.

Begrippen: afval, afvalverwerkingsbedrijf, milieupark, sorteren, papier, hout, metaal, plastic, etensresten, glas, journaal.

Activiteit 2.4 Zwerfafval

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen wat zwerfafval is en wat de consequenties zijn als je zwerfafval laat rondslingeren. Ze leren het lied 'A Little Bit of Litter'.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	30 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken/Probleem oplossen
Soort kunstactiviteit:	Muziek
Kerdoelen:	PV: 7.2, 7.2a, 7.2b. N&T: 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a. M&M: 6.2, 6.2a. KV: 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- waarom zwerfafval schadelijk is voor de natuur;
- dat zwerfafval één van de grootste vervuilers is van Aruba;
- oplossingen te bedenken tegen zwerfafval;
- een lied te zingen;
- een slogan te maken.

Wat heb je nodig?

- De film 'Littering Lesson Grade 3' (zie webpagina Whizz-Art) (4.32 minuten).
- Kopieerblad 3: Zwerfafvalbingo.
- De videoclip 'A Little Bit of Litter' (zie webpagina Whizz-Art) (3.35 minuten).

De activiteit:

- Begin de activiteit door de leerlingen een verslag te geven van welk afval dat u op weg van huis naar school, bent tegengekomen.

Kijk hier nou! Dit lag zomaar op straat. Dat heeft iemand uit het raam van zijn auto gegooid in plaats van thuis in de prullenbak. Daar kan ik echt boos om worden!

- *Wat gebeurt er met rommel die op straat ligt?*

Leg vervolgens uit wat zwerfafval is:

Zwerfafval of zwerfvuil is al het afval dat rondslingert op plekken die daar niet voor bestemd zijn, bijvoorbeeld op straat, in de berm, op het strand of in natuurparken. Het is gewoonlijk afval dat daar door menselijk handelen, door nalatigheid, of door natuurkrachten terechtgekomen is. Zwerfafval is iets wat veel op Aruba voorkomt.

- *Hoe komt dat denk je?*

Laat de leerlingen de film 'Littering Lesson Grade 3' zien waarbij de leerlingen zien wat de gevolgen kunnen zijn voor hun omgeving als ze afval laten rondslingeren.

● Speel het spel Zwerfafvalbingo. Geef alle leerlingen een bingokaart (kopieerblad 3) en ga met de leerlingen wandelen in de buurt. Verzamel al het afval wat ze tegen komen en laat de leerlingen het type afval afstrepen op de bingokaart.

● Bespreek op welke plekken vaak zwerfafval ligt.

- *Waarom juist op die plekken?*
- *Wat zou je eraan kunnen doen?* (Bijvoorbeeld meer afvalbakken plaatsen op die plekken.)

● Laat de leerlingen de videoclip 'A Little Bit of Litter' zien en leer ze het refrein van het lied aan. Dit refrein kunnen ze iedere keer zingen als ze iemand rommel zien weggooien waar het niet hoort. Dit refrein is ook als rap aan te leren.

Every bit of litter really matters
It won't just go away
Every bit of litter really matters
It builds up every day
Every bit of litter really matters
It's time to break this chain
Everybody really really matters
We can all make a change

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Laat de leerlingen een slogan bedenken die mensen aanmoedigt om geen zwerfafval achter te laten. Een slogan is een korte, pakkende zin. Het heeft als doel om de aandacht van de mensen te trekken. Laat de leerlingen deze slogan verven op zwerfhout.
- Laat de leerlingen een korte rap in het Papiamentu of Nederlands verzinnen over zwerfafval.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Heb je weleens rommel weggegooid in de natuur of op straat?*
- *Zou je dat na wat je geleerd hebt bij deze activiteit weer doen of niet meer doen?*
- *Durf je iemand erop aan te spreken die dat wel doet?*
- *Hoe zou je dat kunnen aanpakken? (Bijvoorbeeld door het goede voorbeeld te geven)*

Didactische tip:

Presenteer het lied 'A Little Bit of Litter' tijdens de slotactiviteit. Aan het einde van het thema worden de slogans op zwerfhout geveild.

Begrippen: rommel, natuur, op straat, zwerfafval, zwerfvuil, weggooien, prullenbak, rap, refrein.

Activiteit 2.5 Watervervuiling

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over watervervuiling. Naar aanleiding van een proefje ontdekken ze dat vervuild water kleurloos en geurloos kan zijn. Ze gaan een schilderij over watervervuiling maken en ontdekken de gevolgen van olie in water aan de hand van een experiment.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken/Zelfregulering
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	PV: 7.2, 7.2a, 7.2b. N&T: 1.2, 1.2a, 1.3, 1.3a, 1.3b, 1.3c, 1.3d, 1.4, 1.4a, 1.5, 1.5a, 2.5, 2.5a, 4.3, 4.3a, 4.3b, 6.5, 6.5a, 6.6, 6.6a. B&G: 1.10, 1.10a. B&G: 1.10, 1.10a (cyclus 2). KV: 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- dat schoon water van levensbelang is;
- dat de mens de grootste watervervuiler is;
- dat vervuild water geurloos en kleurloos kan zijn;
- zintuigen te gebruiken bij het testen van water;
- aan te geven wat hij/zij zelf kan doen om watervervuiling tegen te gaan;
- een proefje uit te voeren.

Wat heb je nodig?

- De film 'Water Pollution for Kids' (zie webpagina Whizz-Art) (7.21 minuten).
- Kopieerblad 4: Proefje watervervuiling.
- Afbeelding 2: Kunst en watervervuiling.
- Proefje watervervuiling: 4 glazen potten genummerd van 1 tot en met 4, kleurstof, een lepel, zout, azijn.
- Kunst en watervervuiling: voor ieder groepje A3-papier, stiften of kleurpotloden, schaar, lijm, afval waar ze uit kunnen knippen.
- Proefje 'Olie op het water': een doorzichtige pot of glazen bak met water, plantaardige olie, kleurstof een plastic speelgoedbootje of vis.

De activiteit:

- Laat een glas met schoon water zien. Vertel dat wij op Aruba gewoon water uit de kraan kunnen drinken omdat dit water schoon is, maar dat dit niet in alle landen zo is. Soms is het water vervuild en slecht voor je.
  - *Hoe belangrijk is water voor de mens?*
  - *Wat zou je doen als er geen water meer uit de kraan zou komen?*

Laat de film 'Water Pollution for Kids' zien. Controleer of de leerlingen de film begrepen hebben door vragen te stellen.

- *Hoe kan water vervuild raken?*
- *Is water uit een dam of rooi drinkbaar?*
- *Wat kun jij eraan doen om watervervuiling tegen te gaan?*

● Laat de leerlingen een proefje uitvoeren waarbij ze erachter komen dat watervervuiling niet altijd zichtbaar is. Verdeel de klas in groepjes van 4 of 5. Geef ieder groepje 4 glazen potten met schoon water en kopieerblad 4.

Stap 1: Loop rond en voeg een druppel kleurstof toe aan pot 1. Laat de leerlingen eerst goed roeren.

Vertel de leerlingen dat ze hun zintuigen moeten gebruiken:

- *Wat zie je?*
- *Wat ruik je?*
- *Wat proef je?*

Laat ze hun bevindingen invullen op kopieerblad 4.

Stap 2: Voeg vervolgens aan iedere pot met nummer 2 een scheut azijn toe. Laat de leerlingen eerst goed roeren. Vertel de leerlingen dat ze hun zintuigen moeten gebruiken:

- *Wat zie je?*
- *Wat ruik je?*
- *Wat proef je?*

Laat ze hun bevindingen invullen op kopieerblad 4.

Stap 3: Schep daarna in iedere pot met nummer 3 een lepel zout. Laat de leerlingen eerst goed roeren.

Vertel de leerlingen dat ze hun zintuigen moeten gebruiken:

- *Wat zie je?*
- *Wat ruik je?*
- *Wat proef je?*

Laat ze hun bevindingen invullen op kopieerblad 4.

Stap 4 Laat de leerlingen alle vier de potten vergelijken. De conclusie is dat je vervuiling soms ziet (pot 1), soms ruikt (pot 2), soms niet ziet of ruikt (vergelijking pot 3 met 4).

● Verdeel de klas in groepjes van vier. Ieder groepje krijgt een A3-papier. Dit A3-papier vouwen ze horizontaal of verticaal dubbel. Aan de ene kant tekenen ze de helft van een dier dat in de zee leeft en last heeft van watervervuiling. Aan de andere kant van de lijn maken ze de vorm van het dier af met stukjes die ze uit afval hebben geknipt. Gebruik afbeelding 2 als voorbeeld.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Voer met de leerlingen het proefje 'Olie op water' uit. Vraag tussendoor steeds aan de leerlingen wat zij denken dat er gaat gebeuren.

Stap 1: Vul de pot of glazen bak met water.

Stap 2: Voeg een paar druppels plantaardige olie toe aan het water. Dit simuleert de aanwezigheid van olie in vervuild water.

Stap 3: Voeg kleurstof toe om de vervuiling beter zichtbaar te maken.

Stap 4: Laat een leerling het plastic speelgoedbootje of vis in het water plaatsen. Observeer en bespreek wat er gebeurt.

De leerlingen zullen zien dat de olie op het water drijft en een dunne laag vormt, waardoor het water er vies uitziet en het speelgoedbootje of visje 'vervuild' lijkt te raken.

- *Hoe komt olie in de zee denk je?*
- *Zou je in deze zee kunnen zwemmen?*
- *Waarom wel/niet?*

Reflectie en terugkoppeling:

- *Heb je weleens vervuild water op Aruba gezien? Waar? Hoe kwam dat daar?*
- *Wat ga jij tegen watervervuiling doen?*

Didactische tip:

De schilderijen 'Watervervuiling' worden opgehangen aan de 'Tene Aruba Limpi'- wand. Aan het einde van het thema worden deze schilderijen geveild.

Begrippen: watervervuiling, kleurloos, geurloos, proefje, vergelijken.

Deelvraag 3: Hoe maken we iets moois van afval?

Doel:

De leerlingen kunnen uitleggen wat recyclen is en waarom recyclen nodig is. Ze kunnen het verschil aangeven tussen recyclen, hergebruiken (re-use) en verminderen (reduce). De leerlingen leren welke stoffen recycled kunnen worden en op welke manier dit gebeurt. Ze leren nadenken over hoe ze ook zelf een steentje kunnen bijdragen door plastic, papier, kleding en wasco te recyclen. Verder maken de leerlingen kunst van de verzamelde materialen.

Aan deze deelvraag zijn de volgende activiteiten gekoppeld:

- Activiteit 3.1. Save the Planet

N&T en KV (Muziek/Dans)
Kritisch denken
30 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen wat de begrippen re-use, recycle en reduce betekenen en hoe ze deze zelf kunnen toepassen om de afvalberg te verkleinen. Verder leren ze de dans en het lied 'Save the Planet'.

- Activiteit 3.2. Recycle plastic

N&T en KV (Beeldende vorming)
Creatief denken/Samenwerken
45 minuten

Tijdens deze activiteit worden de leerlingen aangezet tot nadenken over hoe je plastic kan recyclen. Ze krijgen verschillende voorbeelden te zien van wat je van plastic kunt maken. Vervolgens gaan ze zelf aan de slag met het recyclen van plastic flessen in een kunstwerk met bloemen.

- Activiteit 3.3. Recycle wasco

N&T en KV (Beeldende vorming)
Creatief denken/Computational thinking
45 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over wat je allemaal kunt recyclen, bijvoorbeeld (te kleine) wasco. Ze gaan wasco recyclen naar nieuwe wasco en maken een kunstwerk met de wasco.

- Activiteit 3.4. Recycle papier

N&T en KV (Beeldende vorming)
Zelfregulering/Samenwerken
60 minuten (verdelen over 2 dagen)

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over het recycle-proces van papier. Ze leren papier te maken en leren dat niet alle 'papier' gerecycled kan worden. Ook gaan ze een driedimensionaal werkstuk maken van papier.

- Activiteit 3.5. Recycle, Reduce en Re-use kleding

PV, N&T, M&M en KV (Beeldende vorming)
Kritisch denken/Creatief denken
60 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over de hoeveelheid afval en vervuiling die de textielindustrie achterlaat. Ze gaan een oplossing bedenken tegen deze vervuiling en bedenken wat ze zelf hiertegen kunnen doen (recycle, reduce en re-use). De leerlingen gaan slingers van repen stof maken.

Activiteit 3.1 Save the Planet

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen wat de begrippen re-use, recycle en reduce betekenen en hoe ze deze zelf kunnen toepassen om de afvalberg te verkleinen. Verder leren ze de dans en het lied 'Save the Planet'.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	30 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken
Soort kunstactiviteit:	Muziek/Dans
Kerdoelen:	N&T: 6.6, 6.6a. N&T: 6.3, 6.3a, 6.3b (cyclus 2). KV: 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- de betekenis van de begrippen hergebruiken (re-use), recyclen en verminderen (reduce);
- aan te geven hoe hij/zij zelf kan hergebruiken, recyclen en/of verminderen;
- een lied te zingen en dansen.

Wat heb je nodig?

- De videoclip 'Save the Planet Song for Kids' (zie webpagina Whizz-Art) (3.19 minuten).
- De film 'How Recycling Works!' (zie webpagina Whizz-Art) (4.06 minuten).
- De videoclip 'Save the Planet Dance' (zie webpagina Whizz-Art) (11.16 minuten).

De activiteit:

- Laat de leerlingen het lied 'Save the Planet Song for Kids' zien en horen.
  - *Wat kunnen wij zelf doen om de wereld schoon te houden/maken?*
- Leg de woorden hergebruiken (re-use), recycle en verminderen (reduce) nogmaals uit. Vertel dat dit belangrijke woorden zijn als we de afvalberg willen verkleinen.
  1. Hergebruiken (re-use): dan gebruik je iets nog een keer. Bijvoorbeeld je gebruikt het water waar je je mee hebt gewassen om de plantjes water te geven (septic tank).
    - *Wat hergebruik (re-use) jij weleens?*
  2. Recycle: dan verzamel je en scheid je afval. Van dit afval wordt iets nieuws gemaakt. Bijvoorbeeld je verzamelt glas, dit glas wordt gesmolten en er wordt weer iets nieuws van glas van gemaakt. Laat de film 'How Recycling Works!' zien.
    - *Wat heb jij weleens gerecycled?*
  3. Verminderen (reduce): dan gebruik je minder van iets dan je normaal zou doen. Bijvoorbeeld minder stroom, minder water, minder afval.
    - *Waar zou jij minder van kunnen gebruiken?*

- Leer de leerlingen het lied 'Save the Planet Song for Kids' aan.

Let's see what we can do
To save the planet for me and you (2x)

E A R T H

Planet Earth is a happy place (2x)

Na na na na na na na na (2x)

Let's see what we can do
To save the planet for me and you (2x)

E is for environment, keep it clean
If we stand together we will make the best team

A is for the animals that we love
Swimming and walking and flying above

Na na na na na na na na (2x)

Let's see what we can do
To save the planet for me and you (2x)

R is for recycle or use it again
Separate your trash in the right bin

T is for travelling every day
Leave the car and rather walk this way

Na na na na na na na na (2x)

Let's see what we can do
To save the planet for me and you (2x)

H is for Human that's what we are
If we work together we can go so far

E A R T H

Planet earth is a happy place

Na na na na na na na na (2x)

Let's see what we can do
To save the planet for me and you (2x)

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

De leerlingen leren de bijbehorende dans bij 'Save the Planet Song'.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Samen kunnen we meer om iets aan het afvalprobleem te doen. Ben je het daar mee eens?*
- *En waarom?*
- *Wat kunnen we samendoen?*

Didactische tip:

Presenteer het lied en dans 'Save the Planet Song' tijdens de slotactiviteit.

Begrippen: hergebruik (re-use), recycle, verminderen (reduce), Save the Planet.

Activiteit 3.2 Recycle plastic

Tijdens deze activiteit worden de leerlingen aangezet tot nadenken over hoe je plastic kan recyclen. Ze krijgen verschillende voorbeelden te zien van wat je van plastic kunt maken. Vervolgens gaan ze zelf aan de slag met het recyclen van plastic flessen in een kunstwerk met bloemen.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	45 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Creatief denken/Samenwerken
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 6.4, 6.4a. N&T: 6.3, 6.3a, 6.3b (cyclus 2). KV: 2.3, 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- wat recyclen is;
- hoe plastic wordt gerecycled;
- wat je van plastic kunt maken;
- in plastic te knippen;
- hoe je plastic bloemen kunt maken van een plastic fles.

Wat heb je nodig?

- De film 'How Adidas Turns Plastic Trash into Shoes' (zie webpagina Whizz-Art) (4.36 minuten).
- De film 'Plastic Bricks in Kenya' (zie webpagina Whizz-Art) (2.50 minuten).
- Bloemenkunst: plastic flessen, per leerling een schaar, lijm, eventueel verf of spuitbussen met verf, vijf grote vellen karton (ongeveer A2-formaat).

De activiteit:

- Laat de plastic flessen zien die de afgelopen tijd door de leerlingen verzameld zijn.
- *Wat gebeurt er met deze flessen als je ze thuis in de prullenbak gooit?*
- *Wat zou je kunnen doen met plastic flessen zodat ze niet op de plastic afvalberg terecht komen?*

Laat de films 'How Adidas Turns Plastic into Trash' en 'Plastic Bricks in Kenya' zien. Vertel dat dit creatieve manieren zijn om plastic te recyclen.

- *Welk idee vind jij het beste? Waarom?*
- *Je ziet in Kenia heel veel plastic flessen voor water op de dump. Op Aruba is dit veel minder. Weet jij hoe dat komt? (Op Aruba kun je water uit de kraan drinken, in Kenia is het water uit de kraan niet schoon genoeg om te drinken. Dus moeten mensen water kopen in plastic flessen.)*

● De leerlingen gaan een kunstwerk van bloemen maken. Verdeel de klas in vijf groepjes. Iedere groepje krijgt een groot vel karton. Onderaan het karton wordt een vaas geschilderd. De vaas wordt gevuld met plastic bloemen. De leerlingen maken de plastic bloemen van plastic flessen. Ze kunnen de hals met dop afknippen en hier een bloem van knippen. Ook kunnen ze de bodem afknippen en dit in de vorm van een bloem knippen. Het middenstuk van de fles kan gebruikt worden om losse blaadjes te knippen. Vervolgens worden de bloemen in verschillende kleuren geverfd/gespoten. Als de verf is gedroogd worden de bloemen nog afgewerkt met strepen of stippen in een andere kleur. Tot slot worden allen bloemen op het stuk karton geplakt zodat er een groot boeket ontstaat.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Laat de leerlingen op onderzoek uitgaan en nog meer ideeën verzamelen die ze met plastic flessen kunnen doen. Inventariseer de ideeën, stem af wat het beste idee is en voer dit uit.

- *Stel je bent een uitvinder. Wat zou jij maken van plastic?*

Reflectie en terugkoppeling:

- *Hoeveel plastic flessen gebruik je thuis per week?*
- *Hoe zou je dat kunnen verminderen?*

Didactische tip:

Hang de schilderijen van de plastic bloemen aan de 'Tene Aruba Limpi'- wand. Aan het einde van het thema worden deze schilderijen geveild.

Begrippen: plastic, recycle, idee, oplossing, kunstwerk, samenwerken.

Activiteit 3.3 Recycle wasco

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over wat je allemaal kunt recyclen, bijvoorbeeld (te kleine) wasco. Ze gaan wasco recyclen naar nieuwe wasco en maken een kunstwerk met de wasco.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	45 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Creatief denken/Computational thinking
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 1.2, 1.2a. N&T: 5.1, 5.1a, 6.3, 6.3a (cyclus 2). KV: 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- wat recyclen is;
- hoe je wasco kunt recyclen;
- wat smelten en stollen is;
- hoe je een print kunt maken van een tekening met wasco.

Wat heb je nodig?

- De film 'Recycling Old Crayons' (zie webpagina Whizz-Art) (6.00 minuten).
- Recycle wasco: oventje, te kleine wasco's, een siliconen gietvorm (bijvoorbeeld voor ijsblokjes), ovenwanten.
- Schuurpapier werkstuk: wasco, (gebruikt) schuurpapier voor iedere leerling (15 bij 15 cm), A5-papier, strijkijzer.

Vorbereiding

Begin al vroeg met het verzamelen van wasco die eigenlijk te klein is om nog te gebruiken.

De activiteit:

● Laat de stapel te kleine wasco zien. Vertel dat het eigenlijk te klein is om te gebruiken, maar dat het ook zonde is om zomaar weg te gooien.

- *Zouden we hier nog iets mee kunnen doen?*

● Laat de film 'Recycling Old Crayons' zien. Bespreek daarna met de leerlingen wat je nodig hebt om dit te doen en hoe je dit het beste kunt aanpakken.

- *Wat moeten we eerst gaan doen?*
- *En dan?*

Schrijf de stappen op het bord, zodat de leerlingen leren dat als je aan een opdracht begint je ook moet nadenken over de volgorde van je handelen voor een goed verloop van de opdracht. Maak op deze manier van de wasco stompjes, nieuwe wasco's.

● Laat de leerlingen op een stuk schuurpapier van ongeveer 15 cm bij 15 cm een patroon tekenen. Niet te gedetailleerd, het hoeft niet iets voor te stellen. Het patroon moet wel het hele papier vullen. Dit patroon kleuren ze dik in met wasco. Dat de wasco er dik opzit, is belangrijk voor het printproces. Vervolgens wordt de print ondersteboven op een wit papier gelegd. Met een verwarmd strijkijzer strijk je over de achterkant van het schuurpapier.

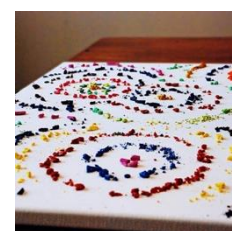
- *Wat denk je dat er gaat gebeuren?*

De print wordt op deze manier van het schuurpapier naar het tekenblad getransporteerd. Bespreek met de leerlingen het proces.

- *Hoe ontstaat de print?*
- *Wat gebeurt er met de wasco als het warm gemaakt wordt?*

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Laat de leerlingen in groepjes van drie of vier van te kleine wasco nog kleinere stukjes maken en dit in cirkels op een canvas verdelen. Leg er een krant op of waxpapier. Ga er met een verwarmd strijkijzer overheen en voilà, er ontstaat een kunstwerk.
- Laat de leerlingen bedenken wat ze zouden kunnen maken van ander restafval, zoals slijpsel of lijmresten.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Ben je tevreden over je schuurpapier schilderij?*
- *Wat zou je anders gedaan hebben?*

Didactische tip(s):

- Schakel eventueel ouders in die kunnen helpen met het strijken. Meerdere strijkijzers maakt dat de activiteit minder tijd in beslag neemt.
- Gebruik de wascoprint om een uitnodiging te maken voor de ouders voor de slotactiviteit.

Begrippen: recycle, wasco, smelten, vloeibaar, stollen.

Activiteit 3.4 Recycle papier

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over het recycle-proces van papier. Ze leren papier te maken en leren dat niet alle 'papier' gerecycled kan worden. Ook gaan ze een driedimensionaal werkstuk maken van papier.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	60 minuten verdeeld over twee dagen
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Zelfregulering/Samenwerken
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 1.3, 1.3a, 1.3c, 3.3, 3.3a, 6.4, 6.4a, 7.6, 7.6a. N&T: 6.3, 6.3a, 6.3b (cyclus 2). KV: 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- hoe papier wordt gemaakt;
- waar papier van gemaakt is;
- hoe het recycle proces van papier verloopt;
- een driedimensionaal werkstuk te maken van papier.

Wat heb je nodig?

- De film 'How Paper is Made' (zie webpagina Whizz-Art) (2.15 minuten).
- De film 'The Paper Recycling Process' (zie webpagina Whizz-Art) (1.44 minuten).
- Kopieerblad 5: Zelf papier maken.
- Papier maken: verzameld papier, grote container, blender, water, grote kom, grote lepel, handdoeken of vossen, houten plank of bakplaat, deegroller.
- Kopieerblad 6: Onderzoek het pak.
- Proefje: Pak sap of melk, bakje water.

De activiteit:

- Vraag aan de leerlingen of zij weten waar papier van wordt gemaakt.

- *Weet je ook hoe papier wordt gemaakt?*

Als ze dit niet weten, laat dan de film 'How Paper is Made' zien.

- *Waarom is het beter als we minder papier gebruiken?*
- *Hoe zouden we dat kunnen doen?*

Vertel dat papier ook gerecycled kan worden en laat de film 'The Paper Recycling Process' zien. Controleer of de leerlingen de films begrepen hebben, door vragen te stellen.

- Laat de leerlingen in groepjes zelf papier maken met behulp van de instructies op kopieerblad 5.

● Laat de leerlingen rolletjes maken van gerecycled papier. Ze kunnen hier een saté prikker voor gebruiken of een potlood voor wat dickere rolletjes. Aan het uiteinde van het papier smeren ze een beetje lijm, zodat het rolletje vast blijft plakken. Deze rolletjes plakken ze op de randen van een karton. Het midden laten ze open voor een foto. Ze kunnen ook andere dingen van rolletjes papier maken, zoals fruitschaaltjes (zie foto).

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- De leerlingen gebruiken hun zelfgemaakte papier om een tekening te maken over een schone wereld. Laat ze zelf het materiaal kiezen waarmee ze willen werken, bijvoorbeeld verf, potloden of wasco.
- Vertel de leerlingen dat niet al het papier gerecycled kan worden.
  - *Waarom niet?* (Soms wordt aan papier ook andere grondstoffen toegevoegd zoals plastic. Papier waar eten in heeft gezeten kan ook niet gerecycled worden).Laat dit zien aan de hand van het proefje op kopieerblad 6 'Onderzoek het pak'. De leerlingen knippen een vierkantje uit een leeg pak sap en weken het in water.
  - *Uit welke materialen bestaat de verpakking van het pak sap?*
  - *Kun je een pak sap recyclen?*

Reflectie en terugkoppeling:

- *Kun je het zelfgemaakte papier gebruiken?*
- *Wat is goed gegaan?*
- *Wat is fout gegaan?*
- *Wat zou je de volgende keer anders doen en waarom?*

Didactische tip:

Aan het einde van het thema worden de werkstukken van gerecycled papier geveild.

Begrippen: recyclen, papier, oud, nieuw, plastic, aluminium.

Activiteit 3.5 Recycle, Reduse en Re-use kleding

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over de hoeveelheid afval en vervuiling die de textielindustrie achterlaat. Ze gaan een oplossing bedenken tegen deze vervuiling en bedenken wat ze zelf hiertegen kunnen doen (recycle, reduce en re-use). De leerlingen gaan slingers van repen stof maken.

Waar:	In de klas/Thuis
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken/Creatief denken
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	PV: 5.3, 5.3a. N&T: 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a. N&T: 6.3, 6.3a, 6.3b (cyclus 2). M&M: 7.1, 7.1a, 7.1b, 7.2, 7.2a. KV: 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- het verschil tussen recyclen, hergebruiken en verminderen;
- wat kleding kost;
- hoe je kleding kunt etaleren;
- slingers maken van afgeschreven kleding.

Wat heb je nodig?

- Instructieblad 1 voor ouders (zie webpagina Whizz-Art).
- Oude schone kleding.
- De film 'How to Recycle Old Clothes/One Small Step' (zie webpagina Whizz-Art) (9.05 minuten).
- Slingers: schaar, touw, repen kleding.

Vorbereiding

Laat de leerlingen de (online)thuisactiviteit vooraf aan deze activiteit uitvoeren (zie instructieblad 1).

De activiteit:

● Laat de kleding zien die u verzameld hebt. Vertel dat het kleding is die niet meer gedragen wordt.

- *Wat kan ik hier mee doen?*
- *Wat denken jullie dat er met kleding gebeurt die wordt weggegooid?*

Laat de film 'How to Recycle Old Clothes'. Controleer of de leerlingen de film begrepen hebben door vragen te stellen.

- *Waarom is het belangrijk dat we kleren recyclen?*
- *Hoe kun je kleding recyclen?*
- *Hoe kun kleding hergebruiken?*
- *Hoe kun je kledingverbruik verminderen?*
- *Waar kun je op Aruba gebruikte kleren brengen, zodat ze hergebruikt worden? (Thriftshop of Rode Kruis.)*

● De leerlingen controleren de meegebrachte (gesorteerde) kleding.

- *Welke kleding is nog goed genoeg om te dragen?*
- *Waar kijk je dan naar? (Vlekken, kapot.)*

Vertel de leerlingen dat deze kleren naar de 'Thrift Shop' (Tweedehands kledingwinkel) in de klas gaan.

Vraag de leerlingen om een 'Thrift Shop' te maken.

- *Hoe etaleer je de kleding?*
- *Hoe maak je kleding schoon en netjes?*
- *Welke prijs kun je vragen?*
- *Hoe prijs je de kleding?*

● De kleding die niet geschikt is voor de 'Thrift Shop' wordt in repen geknipt om slingers van te maken.

Techniek 1: De leerlingen knopen korte repen aan een touw. In verschillende richtingen.

Techniek 2: De leerlingen knopen lange repen stof als een kwast aan een touw.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Laat de leerlingen een weefraam van dunne draad en karton maken. De repen stof worden gewoven.
- Nodig iemand van het Rode Kruis of een 'Thrift Shop' uit om te vertellen over wat ze met kleding kunnen doen.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Wat doe jij met kleding die jou niet meer past?*
- *Ga je dingen die je geleerd hebt in deze activiteit ook thuis toepassen?*

Didactische tips:

- Maak de 'Thrift Shop' een onderdeel van de slotactiviteit. De opbrengst van de verkoop gaat ook naar het goede doel.
- Laat de leerlingen de slingers veilen tijdens de slotactiviteit.

(Online) thuisactiviteit:

Instructieblad 1 geeft informatie aan de ouders hoe zij thuis met hun kinderen met het thema 'Tene Aruba Limpi' aan de slag kunnen.

Begrippen: recycle, hergebruiken, verminderen, kleding, textiel, Rode Kruis, Thrift Shop.

Deelvraag 4: Wat zijn de gevolgen van vervuiling?

Doel:

De leerlingen worden zich bewust van de gevolgen van vervuiling, zoals de plastic soep in de oceaan, de klimaatverandering en wat het betekent voor een voedselketen. Ze leren over afbreektijd van verschillende voorwerpen in de natuur.

Aan deze deelvraag zijn de volgende activiteiten gekoppeld:

- Activiteit 4.1. Plastic soep

PV, NT, ICT, B&G en KV (Media/Muziek/Dans)
Informatievaardigheden/Mediawijsheid
60 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen wat plastic soep is en hoe deze 'soep' ontstaat. De leerlingen gaan een plastic soep clip maken waarin ze bedenken hoe ze zelf minder plastic kunnen gebruiken. Ze gaan een lied over plastic soep zingen en hierop dansen.

- Activiteit 4.2. Hoelang blijft afval in de natuur liggen?

N&T
Samenwerken/Kritisch denken
45 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen hoe lang afval in de natuur blijft liggen. Door het spel te spelen komen ze erachter dat de afbraaktijd van een product te maken heeft met het materiaal waar het van gemaakt is. Ze gaan een aantal voorwerpen begraven en over een aantal weken opgraven om te zien of het afgebroken is.

- Activiteit 4.3. De voedselketen

PV, N&T en KV (Beeldende vorming)
Computational thinking
45 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over de voedselketen en hoe vervuiling van bijvoorbeeld water je eten kan aantasten. De leerlingen denken na over verschillende voedselketens en maken hier een werkstuk van.

- Activiteit 4.4. Klimaatverandering

N&T, M&M en KV (Beeldende vorming)
Kritisch denken
45 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen wat klimaatverandering is en dat dit een gevolg van te veel afval en vervuiling kan zijn. Ze worden uitgedaagd om na te denken over dit probleem en wat hun eigen rol hierin kan zijn.

- Activiteit 4.5. Het verhaal van een plastic zak

PM, N&T, M&M en KV (Theater)
Creatief denken
60 minuten

Tijdens deze activiteit zien de leerlingen wat een simpel plastic zakje dat in de natuur terecht komt voor schade kan aanrichten. Ze gaan hun eigen plastic verbruik in kaart brengen en denken na over alternatieven voor plastic. Ook gaan ze een rollenspel spelen.

Activiteit 4.1 Plastic soep

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen wat plastic soep is en hoe deze 'soep' ontstaat. De leerlingen gaan een plastic soep clip maken waarin ze bedenken hoe ze zelf minder plastic kunnen gebruiken. Ze gaan een lied over plastic soep zingen en hierop dansen.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Informatievaardigheden/Mediawijsheid
Soort kunstactiviteit:	Media/Muziek/Dans
Kerdoelen:	PV: 7.2, 7.2a, 7.2b. N&T: 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a. N&T: 6.3, 6.3a, 6.3b (cyclus 2). ICT: 1.6, 1.6a, 2.5, 2.5a. B&G: 1.10, 1.10a, 1.10b, 1.10c. KV: 1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 1.2b, 1.3, 1.3a, 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a, 5.1, 5.1a, 5.1b, 5.3, 5.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- hoe plastic soep ontstaat;
- hoe je een film maakt;
- wat een close-up, medium shot en een totaal shot is;
- dat je kunt filmen vanuit perspectieven;
- een lied te zingen;
- te dansen op een lied.

Wat heb je nodig?

- De film 'A Plastic Ocean' (zie webpagina Whizz-Art) (3.33 minuten).
- PowerPointpresentatie 2: Filmles: Jonge helden over de plastic soep. (zie webpagina Whizz-Art).
- Camera, tablet of telefoon.
- De videoclip 'De plastic soep' (zie webpagina Whizz-Art (3.01 minuten).

De activiteit:

● Schrijf groot op het bord PLASTIC SOEP. Vraag aan de leerlingen of zij weten wat daarmee wordt bedoeld.

- *Weten jullie wat er wordt bedoeld met plastic soep?*

Laat de leerlingen de film 'A Plastic Ocean' zien.

- *Waarom is plastic zo'n groot probleem?*
- *Wat willen de makers van het filmpje duidelijk maken?*
- *Wat kunnen we zelf doen?* (Minder plastic gebruiken, recycle en hergebruik plastic.)

● Laat de leerlingen een plastic soep clip maken. Gebruik hiervoor de PowerPointpresentatie 2: Filmles: Jonge helden over de plasticsoep. Volg samen met de leerlingen de stappen op de slides en laat de leerlingen zo hun eigen clip ontwikkelen.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Leer de leerlingen het lied 'Plastic soep' aan.

Een soepje, een soepje een soepje.

Wat doe je daarin wat zal smaken?

Een soepje, een soepje een soepje.

Warm het maar even op.

Een soepje, een soepje een soepje.

Waar plastic enzo in kan garen.

Een soepje, een soepje een soepje.

Wie eet die soep nou op?

REFREIN

Iedereen die zegt: dat heb ik niet gedaan.

Iedereen die wijst steeds een ander aan.

Iedereen die zegt: wat gaat mij dat mij nou aan,

maar laat toch die soep niet staan.

En roep dan: hee, hee,

Denk aan de zee, denk aan de zee.

Hee, hee, hee, hee

Denk aan die mooie zee.

Thuis eet ik vaak een lekker bordje soep,

maar het liefst wel zonder plastic troep.

Hee, hee, hee, hee

Denk aan de dieren in de zee.

Wat doe je, wat doe je, wat doe je?

Wat gooi je nou weg, laat je waaien?

Wat doe je, wat doe je, wat doe je?

Pak dat nou even op.

Wat doe je, wat doe je, wat doe je?

Zo gaat toch de boel naar de haaien.

Wat doe je, wat doe je, wat doe je?

Zeg tegen troep nou stop!

REFREIN

Denk niet: de soep wordt niet zo heet gegeten.

Denk niet: 't gaat wel weg... Oh oh ooh.

Want dan kunnen dieren het wel vergeten:

vissen ze achter het net.

REFREIN

Denk aan de dieren in de zee. (2x)

- Laat de leerlingen een dansje bij het lied verzinnen.

Reflectie en terugkoppeling:

- Ben je voorzigtiger met plastic nu je weet hoe plastic soep veroorzaakt wordt?
- Ben je tevreden met je film?
- Wat had je anders willen doen?

Didactische tip:

Presenteer de gemaakte clips 'Plastic Soep' en het dansje 'Plastic Soep' tijdens de slotactiviteit.

Begrippen: plastic soep, oceaan, clip, close-up. medium shot, totaal shot, perspectief, tegenlicht, achtergrond, geluid.

Activiteit 4.2 Hoelang blijft afval in de natuur liggen?

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen hoe lang afval in de natuur blijft liggen. Door het spel te spelen komen ze erachter dat de afbraaktijd van een product te maken heeft met het materiaal waar het van gemaakt is. Ze gaan een aantal voorwerpen begraven en over een aantal weken opgraven om te zien of het afgebroken is.

Waar:	In de klas/Op de speelplaats
Tijdsduur:	45 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Samenwerken/Kritisch denken
Soort kunstactiviteit:	N.v.t.
Kerdoelen:	N&T: 1.2, 1.2a, 1.3, 1.3a, 1.3b, 1.3d, 1.4, 1.4a, 1.5, 1.5a, 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a, 7.1, 7.1a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- wat zwerfafval is;
- wat afbreekbaar betekent;
- wat afbraaktijd betekent;
- de afbraaktijd van verschillende soorten afval te onderzoeken;
- een onderzoekje uit te voeren.

Wat heb je nodig?

- De film 'Dolores legt uit hoelang zwerfafval blijft liggen' (zie webpagina Whizz-Art) (2.27 minuten).
- Kopieerblad 7: Afbraaktijdkaartjes.
- Kopieerblad 8: Zwerfafvalkaartjes 'Zwerfafvalspel'.
- Zwerfafvalspel: waslijn, 20 knijpers, uitgeprinte kaartjes.

De activiteit:

● Kom al kauwend op een kauwgom de klas binnen. Als de les begint, moet de kauwgom weggegooid worden. Kijk om u heen en pak de kauwgom uit uw mond.

Ik moet mijn kauwgom kwijt.

- *Zal ik de kauwgom onder mijn tafel of stoel plakken? Dat zie ik mensen weleens doen. Waarom niet?*
- *Zal ik mijn kauwgom uit het raam gooien? Waarom niet?*
- *Zal ik mijn kauwgom in de prullenbak gooien? Waarom wel?*
- *Hoe lang denken jullie dat kauwgom in de natuur verdwijnt als ik het daar gooi? (20 jaar)*

● Laat de film 'Dolores legt uit hoe lang zwerfafval blijft liggen' zien.

- *Waarom moet je afval in een vuilnisbak gooien en niet op straat?*
- *Hoe komt het dat een bananenschil eerder wordt afgebroken in de natuur dan een blikje?*
- *Hoelang duurt het voor plastic wordt afgebroken? (Nooit)*

● Speel het zwerfafvalspel. In dit spel moeten de leerlingen de juiste afbraaktijden aan het juiste afval koppelen.

Print de afbraaktijdenkaartjes en de zwerfafvalkaartjes uit (kopieerblad 7 en 8). Span een waslijn van ongeveer 5 meter tussen twee bomen of palen. Maak de afbraaktijdenkaartjes vast met een wasknijper verspreid over de waslijn in oplopende volgorde. Maak de startplek op ongeveer 5 tot 7 meter van de waslijn.

Speel het spel in twee of meer groepen van maximaal tien leerlingen. Laat als voorbeeld één kaartje met zwerfafval zien.

- *Hoe lang denk je dat de natuur erover doet om dit te laten verteren?*

Wijs op de waslijn met de afbraaktijden. Vraag waar het voorbeeldkaartje past. Vertel de leerlingen dat ze zo snel mogelijk de zwerfafvalkaartjes op de juiste plek moeten hangen. Er mag maar één leerling tegelijk rennen met één kaartje. De tijd wordt gestopt als alle kaartjes hangen. De kaartjes worden gecontroleerd en de kaartjes die foutief hangen gaan terug naar het startpunt. Herstart de tijd als de leerlingen de foute kaartjes opnieuw ophangen. Herhaal dit totdat alles goed hangt. (Klokhuis/twee weken, sigarettenpeuk/oneindig, glazen jampot/oneindig, krant/zes maanden, plastic tas/oneindig, kauwgom/twintig jaar, fietsband/oneindig, bananenschil/twee jaar, blikje/vijftig jaar, ijsstokje/vijf jaar.)

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Zoek met de leerlingen een stukje grond rondom school of huis en begraaft hier een aantal voorwerpen, bijvoorbeeld de schil van een appel, bladeren, een krant, een plastic flesje. Laat de leerlingen er een bordje bij maken waarop staat wat er in de grond begraven is en wanneer.

- *Wat denk je te vinden als je over een paar weken deze voorwerpen opgraaft?*

Zoek deze plek na een aantal weken weer op en bespreek wat opvalt.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Wat is het belangrijkste dat je hebt geleerd van deze activiteit?*

Begrippen: afbraaktijd, zwerfafval.

Activiteit 4.3 De voedselketen

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen over de voedselketen en hoe vervuiling van bijvoorbeeld water je eten kan aantasten. De leerlingen denken na over verschillende voedselketens en maken hier een werkstuk van.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	45 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Computational thinking
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	PV: 7.2, 7.2a, 7.2b. N&T: 3.1, 3.1a, 3.3, 3.3a. KV: 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- wat een voedselketen is;
- hoe vervuiling je eten en dus ook je gezondheid kan aantasten;
- oorzaak-gevolg relaties ontdekken;
- op welke manier plant, dier en mens met elkaar verbonden zijn;
- een tekening te maken.

Wat heb je nodig?

- De film 'Water Pollution and The Aquatic Food Chain' (zie webpagina Whizz-Art) (6.17 minuten).
- Broodje ham.
- Afbeelding 3 en 4: Voedselketen.
- Knutsel een voedselketen: gekleurd papier, potlood, gum, schaar, lijm.

De activiteit:

- Leg uit wat een voedselketen is aan de hand van een broodje ham.

Vandaag eet ik een broodje ham.

- *Waar wordt ham van gemaakt?* (Een varken)
- *Wat eet het varken?* (Gras)

Mens – varken – gras dat noemen we een voedselketen. Alle levende wezens hebben energie nodig om te leven en te groeien. Een voedselketen laat zien wie wie eet. Het begint altijd met een plant en eindigt met een mens of dier. Schrijf dit op het bord.

- Laat de film 'Water Pollution and The Aquatic Food Chain' zien.

- *Welke voedselketen komt er in het filmpje voor?* (Plankton – ansjovis – tonijn – haai – mens) Schrijf dit op het bord.
- *Wat gebeurt er als het plankton groeit in vervuild water?*
- *Waardoor zou het water vervuild kunnen zijn?*

● Laat de leerlingen een voedselketen bedenken die bestaat uit drie of vier delen en vraag de leerlingen deze op te schrijven. Je kunt de leerlingen helpen door te vragen wat ze gegeten hebben.

- *Wat heb je gegeten gisteravond?*
- *Waar wordt .... van gemaakt?*
- *Wat eet .....?*

Et cetera.

Ze gaan vervolgens van hun voedselketen een werkstuk maken. Laat afbeelding 3 en 4 als voorbeeld zien.

- *Wat staat er altijd aan het hoofd van de voedselketen?*
- *Waar begint een voedselketen mee?*

Eerst tekenen ze de kop/het hoofd met open mond/bek van wie of wat aan het hoofd van de voedselketen staat. Dit knippen de leerlingen uit. Vervolgens tekenen ze de volgende in de voedselketen. Deze moet in de mond/bek van de vorige passen. Ook deze tekenen ze weer met open mond/bek. Ook deze wordt uitgeknipt, et cetera.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Laat de leerlingen voedselketens bedenken waarbij zij zelf aan de top staan. Deze voedselketens schrijven ze op en ze tekenen hier een illustratie bij die de voedselketen uitlegt.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Wat heb je geleerd in deze activiteit?*

Didactische tip:

Hang de werkstukken van de voedselketen op aan de 'Tene Aruba limpi'- wand in de klas.

Begrippen: voedselketen, plant, dier, mens, vervuiling, oorzaak, gevolg.

Activiteit 4.4 Klimaatverandering

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen wat klimaatverandering is en dat dit een gevolg van te veel afval en vervuiling kan zijn. Ze worden uitgedaagd om na te denken over dit probleem en wat hun eigen rol hierin kan zijn.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	45 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 1.3, 1.3a, 4.1, 4.1a, 5.1, 5.1a, 6.5, 6.5a. N&T: 4.4b, 6.5, 6.5a, 6.7, 6.7a (cyclus 2). M&M: 6.2, 6.2a. KV: 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- wat klimaatverandering inhoudt;
- wat de oorzaak is van klimaatverandering;
- wat de gevolgen zijn van klimaatverandering;
- waarom het zeeniveau stijgt ten gevolge van klimaatverandering;
- nadenken over oorzaak en gevolg;
- een tekening te maken.

Wat heb je nodig?

- Experiment: ijsblokken, bevroren scheerschuim, plastic figuren/dieren, blokken, een bak met een hoge rand.
- De film:
  - o 'Climate Change for Kids' (Engels) (zie webpagina Whizz-Art) (5.45 minuten).
  - o 'El Cambio Climatico Para Niños' (Spaans) (zie webpagina Whizz-Art) (5.45 minuten).
- Kopieerblad 9: Waar woont de ijsbeer? Voor- en na klimaatverandering.
- De website: [Flood Maps \(firetree.net\)](http://Flood Maps (firetree.net)) (zie webpagina Whizz-Art).

Vorbereiding

Vries van tevoren water en scheerschuim in. Dit moet ijs en sneeuw voorstellen.

De activiteit:

● Begin de activiteit door een poolgebied te creëren in de bak. Beschrijf steeds alle handelingen.

Bijvoorbeeld: *In deze bak ga ik een poolgebied namaken. Dit gebied ligt helemaal boven- of helemaal onderaan de werldebol. Het is hier heel koud. Alles is bevroren. Deze ijsblokjes zijn het bevroren water; het ijs. Dit bevroren scheerschuim zijn gletsjers en de bevroren sneeuw die blijft liggen omdat het zo koud is. Verder zie ik geen water. Er wonen hier ook dieren en mensen. Anna ..... Zet wat mensen en dieren neer. Er staan ook huizen. De blokjes moeten de huizen voorstellen. John..... Zet wat huizen neer.*

- *Wat gebeurt er als het warmer wordt?*

● Laat de leerlingen de film 'Climate Change for Kids' of 'El Cambio Climatico Para Niños' zien.

- *Draag jij ook bij aan de vervuiling van de aarde?*
- *Van welke gevolgen van vervuiling heb jij last?*

● Bekijk met de leerlingen wat er gebeurd is in de bak. Het ijs en het scheerschuim zijn gaan smelten. Het waterniveau in de bak is gestegen.

- *Wat betekent dit voor de mensen, dieren en huizen?*

Vergelijk deze situatie met de werkelijkheid.

- *Wat gebeurt er met het ijs op de Noord- en Zuidpool als het steeds warmer wordt op aarde?*
- *Waarom wordt het steeds warmer?*
- *Wat kunnen we hieraan doen?*

● Deel kopieerblad 9 uit en bespreek de opdracht. Het kopieerblad is verdeeld in twee helften. Op beide helften staat een ijsbeer, maar geen omgeving. De leerlingen tekenen de omgeving erbij: een ijsbeer in zijn natuurlijke omgeving vóór de klimaatverandering en een ijsbeer in zijn natuurlijke omgeving ná de klimaatverandering.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Laat de leerlingen de website 'Flood Maps' opzoeken. Deze website laat zien wat de zeespiegelstijging betekent voor je eigen omgeving. Laat de leerlingen eerst inzoomen op Aruba.

- *Waar op de kaart ligt de school?*
- *Wat gebeurt er als het zeeniveau met 5 meter stijgt?* (Linksboven in de app kunt u dit aanklikken).
- *Hoeveel moet het zeeniveau stijgen, wil de school onder water staan?*

Laat de leerlingen ook onderzoeken wat er met hun huis gebeurt als de zeespiegel 1 of 2 meter stijgt.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Wat denk je dat er met Aruba gebeurt als het steeds warmer wordt op aarde?*
- *Wat kun jij daartegen doen?*

Didactische tip:

Hang de tekeningen van de ijsberen op aan de 'Tene Aruba Limpi'- wand in de klas. Aan het einde van het thema worden deze tekeningen geveild.

Begrippen: klimaatverandering, ijs, sneeuw, smelten, opwarmen.

Activiteit 4.5 Het verhaal van een plastic zak

Tijdens deze activiteit zien de leerlingen wat een simpel plastic zakje dat in de natuur terecht komt voor schade kan aanrichten. Ze gaan hun eigen plastic verbruik in kaart brengen en denken na over alternatieven voor plastic. Ook gaan ze een rollenspel spelen.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Creatief denken
Soort kunstactiviteit:	Theater
Kerdoelen:	PV: 7.2, 7.2a. N&T: 1.3a, 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a. N&T: 6.3, 6.3a, 6.3b (cyclus 2). M&M: 6.2, 6.2a. KV: 1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 1.2b, 1.3, 1.3a, 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a, 5.1, 5.1a, 5.1b, 5.2, 5.2a, 5.3, 5.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- nadenken over de gevolgen van plastic;
- hun eigen plasticverbruik in kaart brengen;
- nadenken over alternatieven voor plastic gebruik;
- een verhaal te bedenken en uit te beelden;
- mimiek te gebruiken.

Wat heb je nodig?

- De videoclip 'Sibel, The Turtle -The Plastic Bag Recycling Song' (zie webpagina Whizz-Art) (3.43 minuten).
- Een waterflesje, een ballon, plastic dopje van een petfles, een kauwgom, een soda blikje.
- PowerPointpresentatie 3: Minder plastic.
- Kopieerblad 10: Jouw Plastic. Zo kan het anders.

De activiteit:

- Laat de videoclip 'Sibel, The Turtle' zien. Het verhaal gaat over de weg die een plastic zak aflegt en de schade die een 'onschuldig' voorwerp kan aanrichten aan de natuur.

- Laat een waterflesje, een ballon, een plastic dopje van een petfles, een kauwgom en een soda blikje zien. Verdeel de klas in groepjes. Vraag ieder groepje om een van de voorwerpen te kiezen en een verhaal te bedenken over welke weg dit voorwerp aflegt voordat het in de natuur terecht komt. Ze schrijven hun verhaal eerst uit. Daarna gaan ze hun verhaal uitbeelden. Laat de leerlingen daarbij duidelijk hun mimiek gebruiken, om hun gevoelens uit te beelden. Tenslotte presenteren ze hun rollenspel aan de rest van de klas.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Laat de leerlingen de PowerPointpresentatie 3 'Minder plastic' zien en volg de instructies in de PowerPoint. De leerlingen gaan hun plastic verbruik in kaart brengen en aangeven hoe het anders kan op kopieerblad 10.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Waarom is het belangrijk om na te denken over de gevolgen, als je iets weggooit?*
- *Deed je dat weleens?*
- *Ga je het nu wel doen?*
- *Waarom wel/niet?*

Begrippen: zwerfval, plastic gebruik, oorzaak, gevolg, voordeel, nadeel, recycle.

Deelvraag 5: Hoe kunnen we vervuiling verminderen?

Doel:

De leerlingen kunnen met de kennis die ze hebben en door kritisch na te denken over vervuiling en dus ook afval verminderen in hun eigen omgeving. Ze leren hoe je door te recyclen, verminderen en hergebruik de berg afval kan te verkleinen. Verder ervaren de leerlingen dat je door samenwerken meer gedaan krijgt. Zelf compost maken, The Waste Free Snack Challenge en een Beach Clean up zijn activiteiten die de leerlingen dichter bij hun doel brengen, namelijk minder afval produceren.

Aan deze deelvraag zijn de volgende activiteiten gekoppeld:

- Activiteit 5.1. Samen staan we sterk

N&T en KV (Beeldende vorming en Dans)
Kritisch denken/Probleem oplossen
30 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen dat de plastic soep vanuit de lucht in de gaten gehouden wordt. Ze leren wat ze kunnen doen om de plastic soep te verminderen (reuse, reduce en recycle).

- Activiteit 5.2. Superkids

N&T en ICT
Probleem oplossen/Creatief denken
60 minuten

Tijdens deze activiteit denken de leerlingen na over wat zij in hun directe omgeving op school kunnen doen om vervuiling tegen te gaan. Ze leren het lied 'Superkids' en gaan maskers maken. Met zelfgemaakte instrumenten gaan ze het lied 'Superkids' begeleiden.

- Activiteit 5.3. Make the Most of Compost

N&T en ICT
Informatievaardigheden
60 minuten

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen hoe het maken van compost kan bijdragen aan het verminderen van de afvalberg. Ze leren over de voordelen van compost en wat wel en niet in een compostbak terecht mag komen. En ze gaan een compostbak voor school maken.

- Activiteit 5.4. Waste Free Snack Challenge

N&T, B&G en KV (Beeldende vorming)
Probleem oplossen/Communiceren
30 minuten

Tijdens deze activiteit gaan de leerlingen de 'Waste Free Snack Challenge' aan. Ze leren hoeveel afval een lunch kan achterlaten en proberen dit te verminderen door naar alternatieven te zoeken. Verder leren de leerlingen hoe ze anderen kunnen motiveren om aan deze 'Challenge' mee te doen.

- Activiteit 5.5. Beach Clean Up

N&T, ICT, B&G en KV (Beeldende vorming)
Samenwerken/Communiceren
Een ochtend

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen hoe ze zelf een bijdrage kunnen leveren aan een schoon Aruba. Ze maken een strand schoon en maken bordjes om mensen te weerhouden om afval achter te laten op het strand.

Activiteit 5.1 Samen staan we sterk

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen dat de plastic soep vanuit de lucht in de gaten gehouden wordt. Ze leren wat ze kunnen doen om de plastic soep te verminderen (reuse, reduce en recycle).

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	30 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Kritisch denken/Probleem oplossen
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming/Dans
Kerdoelen:	N&T: 6.2, 6.2a, 6.2b, 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a. N&T: 6.3, 6.3a, 6.3b, 6.5, 6.5a (cyclus 2). KV: 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- hoe plastic vervuiling vanuit de lucht in de gaten wordt gehouden (drone, vliegtuig, satelliet);
- dat reduce, reuse en recycle oplossingen zijn voor de plastic vervuiling;
- plastic doppen te plakken;
- mee te dansen op een lied.

Wat heb je nodig?

- De film 'Keeping an Eye on Plastic Pollution' (zie webpagina Whizz-Art) (3.21 minuten).
- Letters: verzamelde plastic doppen, A4-karton, lijm.
- De videoclip 'Plastic soep' (zie webpagina Whizz-Art) (3.02 minuten).

De activiteit:

● Afval is een groot probleem. Vertel de leerlingen dat er op de wereld mensen bezig zijn om iets aan de afvalproblematiek te doen. Zo wordt vanuit de lucht bijvoorbeeld de plastic vervuiling in de zee in kaart gebracht. Laat de leerlingen de film 'Keeping an Eye on Plastic Pollution' zien.

- *Op welke manieren kun je plastic vanuit de lucht in de gaten houden?* (Drone, vliegtuig, satelliet.)
- *Waarom wordt plastic vanuit de lucht in de gaten gehouden?*
- *Wat zou jij met deze informatie doen?*

● Bespreek met de leerlingen de regels die gelden op Aruba ten aanzien van plastic. Het is winkels verboden om wegwerpplastic rietjes, bordjes, vorken, messen en bekertjes te verkopen. Ook wegwerpplastic tasjes zijn verboden. Deze zijn ook niet meer te koop in de supermarkt. Je mag wel herbruikbare plastic tassen gebruiken om boodschappen te doen.

- *Welke regels zouden wij voor in de klas/op school kunnen bedenken om plastic afval te verminderen?*
- *Wat kun je in plaats van plastic flessen gebruiken?*
- *En in plaats van plastic tassen en plastic rietjes?*

● Plastic soep is troep. Verdeel de klas in duo's. Geef ieder duo een letter. Laat de leerlingen op een A4-papier met verzamelde plastic flessendoppen hun letter maken.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Laat de leerlingen een plek op school zoeken om daar alle letters achter elkaar te hangen zodat het de zin 'Plastic soep is troep' vormt.
- Laat het lied 'Plastic soep' horen en laat de leerlingen meedansen met het lied. Laat hen daarbij de plastic soep in de stromingen uitbeelden.
- Laat de leerlingen een folder maken met daarin alle tips over verminderen (reduce), hergebruik (reuse) en het recyclen van plastic.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Wat ga je thuis veranderen aan het plastic verbruik?*
- *Hoe kun je ervoor zorgen dat je ouders ook minder plastic gaan verbruiken?*

Didactische tip:

Deel de gemaakte folders uit tijdens de slotactiviteit en laat de leerlingen het dansje 'Plastic soep' presenteren.

Begrippen: re-use, recycle, reduce, save the planet, stroming, drone, vliegtuig, satelliet.

Activiteit 5.2 Superkids

Tijdens deze activiteit denken de leerlingen na over wat zij in hun directe omgeving op school kunnen doen om vervuiling tegen te gaan. Ze leren het lied 'Superkids' en gaan maskers maken. Met zelfgemaakte instrumenten gaan ze het lied 'Superkids' begeleiden.

Waar:	In de klas/Random school
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Probleem oplossen/Creatief denken
Soort kunstactiviteit:	Muziek
Kerdoelen:	N&T: 6.2, 6.2a, 6.2b, 6.4, 6.4a, 6.5, 6.5a. N&T: 6.3, 6.3a, 6.3b, 6.5, 6.5a (cyclus 2). KV: 1.1, 1.1a, 1.2, 1.2a, 1.2b, 1.3, 1.3a, 2.1, 2.1a, 2.2, 2.2a, 2.3, 2.3a, 5.1, 5.1a, 5.1b, 5.2, 5.2a, 5.3, 5.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- een omgeving te observeren;
- oplossingen te bedenken en uit te voeren;
- te knippen in stof;
- een lied te zingen.

Wat heb je nodig?

- De videoclip 'Superkids' (zie webpagina Whizz-Art) (3.11 minuten).
- Superkidsmaskers: oude (schone) kleren of stoffen, schaar, lijm.
- De website: Aan de slag met afval (zie webpagina Whizz-Art).
- Oude schone kleding.

De activiteit:

- Laat de leerlingen de videoclip 'Superkids' zien.
- *Is het op onze school nodig om iets aan de afvalberg te doen?*

Verdeel de leerlingen in groepjes en geef ze pen en papier. Spreek af dat ze 10 minuten de tijd krijgen om in en rond de school te lopen en te bekijken wat de situatie wat betreft afval is. Bespreek terug in de klas de situatie en wat de leerlingen zelf kunnen doen om het afval op school te verminderen. Schrijf dit op het bord. Kijk wat haalbaar is en voer het uit.

- Leer de leerlingen het lied 'Superkids' aan.

Wat een rommel op het strand

Wat een troep in het zand

Plastic soep in de zee

Dat is geen goed idee

Wat een bende in het duin

Wat een rotzooi in de tuin

Waterflesjes en een krant

Wat is er aan de hand?

Wat een rommel in de sloot

Wat een rotzooi in de goot

Kauwgomrestjes op de stoep

Overall ligt troep!

Wat een bende in het meer

Ze gooien alles zomaar neer

Snoeppapierrestjes, korstjes brood

De wereld is in nood!

Refrein:
Dat is toch niet oké!
Nee! Daar doen we niet aan mee!
Wij zijn de Superkids (2x)
Aruba moet schoon!
We ruimen alles op
Alles weer tiptop
Dat doen wij gewoon!

Wat een rommel op de grond
Alles slingert in het rond
Bananenschillen op het plein
Dat is echt niet fijn

Wat een bende in het gras
Wat een rotzooi in de plas
Zelfs de keutels van een hond
Dat is niet gezond

Refrein:
We zijn de Superkids (2x)
We dansen in het rond
We ruimen alles op
Alles weer tiptop
Alles van de grond

Doe maar in de vuilniszak
Stop maar in de prullenbak (2x)

Refrein:
We zijn de Superkids (2x)
We dansen in het rond
We ruimen alles op
Alles weer tiptop
Alles van de grond

Doe maar in de vuilniszak
Stop maar in de prullenbak (2x)

We zijn de Superkids (2x)
Aruba moet schoon!
We ruimen alles op
Alles weer tiptop
Dat doen wij gewoon!

We zijn de Superkids (2x)
We dansen in het rond
We ruimen alles op
Alles weer tip-top
Alles van de grond

Samen staan we supersterk
Samen gaan we aan het werk
Dat is pas een goed idee!
Doe je met ons mee?

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Maak 'Superkids' maskers van oude schone kleren.
- Op de website 'Aan de slag met afval' wordt beschreven hoe de leerlingen instrumenten van zwerfafval kunnen maken: doppenrammelaar, petflestrompet, drumblikken, sambapetfles, blikkentikker. Klik op het instrument voor de beschrijving.
- Laat de leerlingen de instrumenten en de maskers gebruiken bij het zingen van het lied 'Superkids'.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Wat vind je van de 'afvalsituatie' op school?*
- *Ben je tevreden met het gemaakte masker?*
- *Wat was makkelijk en wat was moeilijk?*

Didactische tips:

- De Superkids maskers worden opgehangen aan de Tene Aruba Limpi – wand. Aan het einde van het thema worden deze maskers geveild.
- Presenteer het lied 'Superkids' tijdens de slotactiviteit.

Begrippen: afval, samenwerken, masker, instrument, situatie, zelf iets doen.

Activiteit 5.3 Make the Most of Compost

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen hoe het maken van compost kan bijdragen aan het verminderen van de afvalberg. Ze leren over de voordelen van compost en wat wel en niet in een compostbak terecht mag komen. Ook gaan de leerlingen een compostbak voor school maken.

Waar:	In de klas/Rondom school
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Informatievaardigheden
Soort kunstactiviteit:	N.v.t.
Kerdoelen:	PV: 7.2, 7.2a, 7.2b. N&T: 3.1, 3.1a, 3.3, 3.3a, 3.4, 3.4a, 3.6, 3.6c, 6.4, 6.4a. ICT: 1.8, 1.8b, 1.8c.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- wat compost is;
- aangeven wat de voordelen van compost zijn;
- hoe je compost zelf maakt;
- insecten te benoemen;
- gebruik te maken van het internet.

Wat heb je nodig?

- De film 'Make the Most of Compost!' (zie webpagina Whizz-Art) (5.19 minuten).
- De film 'How to Compost with Plastic Bottles' (zie webpagina Whizz-Art) (2.52 minuten).
- Instructieblad 2 voor ouders (zie webpagina Whizz-Art).

Vorbereiding

De activiteit:

- Bekijk samen met de leerlingen de film 'Make the Most of Compost'. Bespreek daarna de voordelen van compost maken:
  - Het vermindert de hoeveel afval. Veel dingen die normaal worden weggegooid, kunnen gebruikt worden om compost te maken.
  - Compost kun je gebruiken om de grond te verbeteren, waardoor planten en bloemen beter groeien. Je hebt op deze manier ook minder mest nodig.
  - Planten en bloemen die in grond met compost groeien zijn vaak gezonder.
  - Planten die groeien in compost bevatten meer voedingsstoffen, waardoor deze ook gezonder zijn om te eten, bijvoorbeeld sla.
  - Compost trekt micro-organismen aan. Dit verbetert de structuur van de grond. Zo wordt de grond gezonder.
  - Compost verbetert de grond waardoor het water vasthoudt.

● Maak op het bord een tabel met drie kolommen. Zet bovenaan de kolommen: bruin materiaal – groen materiaal – mag niet in de compostbak.

Leg uit: *Bruin materiaal bestaat uit droog of houtachtig materiaal. Groen materiaal daarentegen is meestal nat of heeft onlangs nog gegroeid. Groen materiaal is niet altijd groen van kleur.*

Geef telkens een voorbeeld van een product en laat de leerlingen dit in de goede kolom plaatsen.

- *Is stro bruin of groen afval?*
- *Of mag het niet in de compostbak?*
- *En fruit?*
- *En plastic? Et cetera.*

Uiteindelijk komt de tabel op het bord er als volgt uit te zien:

BRUIN	GROEN	MAG NIET IN DE COMPOSTBAK
<i>Bladeren</i>	<i>Fruit</i>	<i>Vlees</i>
<i>Stro</i>	<i>Groente</i>	<i>Vis</i>
<i>Takjes</i>	<i>Schil van ei</i>	<i>Heel ei</i>
<i>Zaagsel</i>	<i>Koffiedik</i>	<i>Plastic</i>
<i>Papiersnippers</i>	<i>Gras</i>	<i>Metaal</i>
<i>Stof uit de droger</i>	<i>Zeewier</i>	<i>Glas</i>
<i>Et cetera</i>	<i>Et cetera</i>	<i>Et cetera</i>

Laat de leerlingen zelf ook met producten komen en deze in de goede kolom plaatsen.

- *Waar zouden wij op school compost voor kunnen gebruiken?*
- *Welke insecten zijn actief in een compostbak?* (Mijten, Roly Poly, oormwormen, duizendpoot, potwormen, kakkerlakken.)

Laat de leerlingen op zoek gaan naar een afbeelding van deze insecten op het internet.

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

Zoek met de leerlingen rondom de school naar een geschikte plek voor een compostbak. Maak ook een bakje (met een deksel) om materiaal voor de compostbak in te verzamelen. Zorg ervoor dat dit bakje dagelijks gelegegd wordt in de compostbak.

(Online) thuisactiviteit:

Instructieblad 2 geeft informatie aan de ouders hoe zij thuis met hun kinderen met het thema 'Tene Aruba Limpi' aan de slag kunnen.

Begrippen: compost, bruin afval, groen afval, verzamelen, compostbak, voedingsstoffen, insecten.

Activiteit 5.4 Waste Free Snack Challenge

Tijdens deze activiteit gaan de leerlingen de 'Waste Free Snack Challenge' aan. Ze leren hoeveel afval een lunch kan achterlaten en proberen dit te verminderen door naar alternatieven te zoeken. Verder leren de leerlingen hoe ze anderen kunnen motiveren om aan deze 'Challenge' mee te doen.

Waar:	In de klas
Tijdsduur:	30 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Probleem oplossen/Communiceren
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 6.4, 6.4a. N&T: 6.3, 6.3a, 6.3b (cyclus 2). B&G: 1.10, 1.10a, 1.10c. KV: 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- problemen op te lossen;
- wat zijn bijdrage kan zijn in het verminderen van afval;
- anderen te overtuigen om afval te minderen;
- als sociaal agent te fungeren voor een schoon milieu (controlerend en aanwijzend).

Wat heb je nodig?

- Een lunch en snack die veel afval oplevert: juice in een pakje, koekjes individueel verpakt, een plastic waterflesje, broodje verpakt in folie.
- Een lunch en snack die geen afval oplevert: broodje in een broodtrommel, drinken in een herbruikbare fles, een appel.
- Karton, eierdozen, kosteloos materiaal, stiften, verf, lijm, schaar.

De activiteit:

● Zet klaar wat u die dag voor in de pauze en tijdens de lunch hebt meegenomen naar school (met veel afval) en wat uw collega heeft meegenomen (met weinig afval). Vergelijk dit met elkaar.

- *Welke lunch en snacks zorgen voor het meeste afval?*
- *Welke lunch is beter voor het milieu? Waarom?*
- *Hoe zou je dit kunnen veranderen?*

● Bekijk samen de lunch van de leerlingen en overleg wat zijzelf kunnen veranderen aan hun lunch of snack zodat het minder afval oplevert, bijvoorbeeld broodtrommel, herbruikbare fles voor het drinken, et cetera. Ga met de leerlingen de 'Waste Free Snack Challenge' aan. De leerlingen proberen een lunch of een snack mee te nemen die geen afval oplevert.

● Bedenk met de leerlingen hoe ze andere klassen ook kunnen stimuleren om mee te doen aan deze 'Waste Free Snack Challenge'. Verdeel de klas in groepjes en laat ze posters maken van recycle materiaal, bijvoorbeeld: gebruikt karton, eierdozen, et cetera.... De groepjes bespreken de volgende punten voor ze aan de slag gaan:

- *Welke boodschap willen we over brengen?*
- *Hoe gaan we dat vormgeven?* (Tekst, plaatjes, tekeningen, afval.)
- *Welke materialen hebben we nodig?* (Ze kunnen kiezen uit het materiaal/afval dat verzameld is en ander materiaal dat in de klas aanwezig is zoals verf, stiften, lijm, schaar.)

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Bekijk de hele week of het lukt met de 'Challenge'. Bespreek de obstakels die de leerlingen tegen komen en zoek samen naar een oplossing.
  - *Wie uit de klas kan de 'Challenge' het langste volhouden?*
- Kies een dag in de week en maak hier de rest van het jaar een 'Waste Free Snack'- dag van, bijvoorbeeld 'Waste Free Snack Tuesday'.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Is de boodschap overgekomen bij de leerlingen van andere klassen?*
- *Hoe weet je dat?*

Didactische tip:

Hang de 'Waste Free Snack Challenge'- poster op aan de 'Tene Aruba Limpi' wand. Aan het einde van het thema worden deze posters geveild.

Begrippen: no waste lunch, broodtrommel, herbruikbaar, challenge.

Activiteit 5.5 Beach Clean Up

Tijdens deze activiteit leren de leerlingen hoe ze zelf een bijdrage kunnen leveren aan een schoon Aruba. Ze maken een strand schoon en maken bordjes om mensen te weerhouden om afval achter te laten op het strand.

Waar:	In de klas/Op het strand
Tijdsduur:	Een ochtend
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Samenwerken
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming
Kerdoelen:	N&T: 6.4, 6.4a. N&T: 6.3, 6.3a, 6.3b (cyclus 2). ICT: 1.8, 1.8b, 1.8c. B&G: 1.10, 1.10a, 1.10b, 1.10c. KV: 2.3a.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- wat hij/zij kan doen aan schoonmaakacties voor het behoud van strand- en andere landschappen;
- samen te werken aan het voorkomen en beperken van milieuvuiling;
- schilderen op wrakhout.

Wat heb je nodig?

- Plastic handschoentjes, zonnebrand en een pet ter bescherming;
- Vuilniszakken;
- Hulpouders;
- Vervoer;
- De website: limpi.aw (zie webpagina Whizz-Art).

De activiteit:

● Organiseer met de leerlingen een 'Beach Clean-Up'. Bespreek van tevoren waarom een 'Beach Clean-Up' belangrijk is.

Aruba heeft prachtige stranden en dat willen we zo houden.

- *Waar komt het afval op stranden vandaan?*
- *Waarom is het belangrijk om de stranden schoon te houden?*
- *Voor wie kan dat afval gevaarlijk zijn?*
- *Wat voor soort afval verwacht je tegen te komen?*

● Laat de leerlingen het afval dat ze vinden op het strand meteen sorteren; plastic, glas, hout en overig.

- *Waar kunnen we het plastic afval brengen?*
- *En het glas, hout en overig afval?*

Laat de leerlingen dit opzoeken op de website 'Limpi.aw'.

- Laat de leerlingen bordjes schilderen op aangespoeld hout met slogans die bezoekers moeten stimuleren om geen afval achter te laten.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Wat voor soort afval kwam je tijdens de 'Beach Clean-Up' tegen?*
- *Had je verwacht dat er meer of minder afval zou liggen?*

Didactische tips:

- Stel duidelijke regels op tijdens de Beach Clean up.
Als de leerlingen iets tegenkomen waarvan ze niet weten wat het is, roepen ze een begeleider voordat ze het oprapen. Dit geldt ook voor scherpe voorwerpen en spuiten. De leerlingen mogen niks aanraken zonder plastic handschoentjes.

Begrippen: Beach Clean-Up, voorzorgsmaatregelen.

Slotactiviteit: Inzamelingsactie ★

Tijdens deze activiteit halen de leerlingen geld op voor een goed doel dat ze gezamenlijk hebben uitgekozen. Dit doen ze door kunstwerken die ze hebben gemaakt tijdens dit thema te veilen. Ook openen ze een 'Pop-Up Thrift Shop'.

Waar:	Op school
Tijdsduur:	60 minuten
21 ^e -eeuwse vaardigheid die centraal staat:	Samenwerken/Communiceren
Soort kunstactiviteit:	Beeldende vorming/Dans/Muziek
Kerdoelen:	Alle kerndoelen die in dit thema aan bod gekomen zijn.

Wat leren de leerlingen?

De leerling leert:

- samenwerken en organiseren;
- hoe een veiling werkt;
- hoe een 'Pop Up Thrift Shop' werkt;
- te presenteren.

Wat heb je nodig?

- De gemaakte werkjes tijdens dit thema.
- Een hamer (voor de veiling).

De activiteit:

● Bespreek met de leerlingen wat de bedoeling is van deze activiteit, namelijk geld inzamelen voor een goed doel door middel van een veiling en een 'Pop-Up Thrift Shop'.

- *Naar welk goed doel gaan de opbrengsten?*

Leg uit:

- *Veiling: Een veiling is een plaats waar mensen spullen kopen en verkopen. Dit doen ze door te bieden. Je begint met een bedrag en dat wordt steeds verhoogd tot er geen biedingen meer zijn.*

Laat de leerlingen ervaren hoe een veiling werkt door een voorwerp in de klas te veilen. De leerkracht is de veilingmeester en de leerlingen bieden.

Leg uit:

- *Pop-Up Shop: Is een winkel die verschijnt, even open is en daarna weer verdwijnt.*
- *Thrift Shop: Een Thrift Shop is een winkel waar ze tweedehandskleren verkopen. Tweedehandskleren zijn niet zo duur als kleren die je in de winkel koopt.*

● Maak samen met de leerlingen voor beide activiteiten een lijstje met wat er nodig is en verdeel de taken.

Veiling: Veilingmeester aanstellen, items die geveild worden uitzoeken, beginbedrag vaststellen.

Thrift Shop: Kleding verzamelen, etaleren van kleding (kledingrek, hangers), prijzen bepalen en maken, kassa maken.

● Zorg dat alle leerlingen een taak hebben tijdens de veiling. Laat de leerlingen ook de geleerde dansjes en liedjes uitvoeren tijdens de activiteit en laat de gemaakte films zien. Denk aan:

- Sam the Garbage Man (activiteit 1.4);
- Reclamespotjes (activiteit 1.5);
- De journaaluitzending (activiteit 2.3);
- A Little Bit of Ligger (activiteit 2.4);
- Save the Planet (activiteit 3.1);
- Plastic soep (activiteit 4.1 en 5.1);
- Superkids (activiteit 5.2).

Laat de bezoekers ook een kijkje nemen bij de 'Tene Aruba Limpi' wand. Hier liggen de volgende werkstukken:

- De afvaltabel (startactiviteit);
- Mijn plaats in de wereld (activiteit 1.1);
- Natuurfoto's (activiteit 1.2);
- 3D-kunstwerken (activiteit 1.2);
- Footprints in the Sand (activiteit 1.3);
- Muziekinstrumenten (activiteit 1.4);
- Plastic dieren (activiteit 2.1);
- Posters met slogans (activiteit 2.1);
- Luchtvervuiling (activiteit 2.2);
- Slogans zwerfhout (activiteit 2.4);
- Watervervuiling (activiteit 2.5);
- Plastic bloemen (activiteit 3.2);
- Wascoprint (activiteit 3.3);
- Gerecycled papier (activiteit 3.4);
- Slingers (activiteit 3.5);
- Voedselketen (activiteit 4.3);
- Ijsberen (activiteit 4.4);
- Folders (activiteit 5.1);
- Superkids maskers (activiteit 5.2);
- Waste Free Challenge Posters (activiteit 5.4).

Nog meer zelf onderzoeken/doen:

- Laat de leerlingen een uitnodiging maken voor deze activiteit. Gebruik hierbij eventueel de print die gemaakt is in activiteit 3.3.
- Nodig iemand van het gekozen goede doel uit om het geldbedrag in ontvangst te nemen en een praatje te houden.

Reflectie en terugkoppeling:

- *Wat ging goed?*
- *Wat hadden we anders kunnen doen?*
- *Hoeveel geld hebben we opgehaald?*
- *Hebben we ons doel bereikt?*

Didactische tips:

- Maak ruimte voor ideeën van de leerlingen om geld op te halen en voeg deze toe aan de slotactiviteit.
- Maak er een feestelijke activiteit van.

Begrippen: veiling, doneren, goed doel, inzamelen, Pop Up Shop, Thrift Shop.

Bijlage 1 Brief voor ouders

Geachte ouder/begeleider,

De komende 5 weken zal uw kind op school werken aan het thema 'Tene Aruba limpi'. Gedurende dit thema zal uw kind een 'Pop Up Thrift Shop' gaan opzetten en ook zelfgemaakte kunstwerken gaan veilen voor een goed doel.

Uw kind zal de komende weken gevraagd worden om onder andere afvalmaterialen, waar ze mee kunnen knutselen, mee naar school te nemen. Denk aan eierdozen, karton, kranten, tijdschriften, petflessen, plastic flessen (met handvat) en grote-en kleine plastic flessen. Ook hebben de leerlingen plastic flessendoppen nodig en oude (schone) kleren.

Op .... (vul datum in) zal de klas van uw kind een Beach Clean Up houden bij ..... Kunt u als hulpouder ondersteunen hierbij, laat dat dan even weten.

Op ..... (vul datum in) zal de veiling plaatsvinden. De leerlingen zullen u dan ook een presentatie geven van wat ze in dit thema allemaal gedaan en geleerd hebben. Uiteraard zijn vader, moeder, broertjes, zusjes, opa en oma ook welkom.

Met vriendelijke groeten,

.....(naam leerkracht invullen)

Bijlage 2 Benodigde materialen

Films

ACTIVITEIT 1.1:

- Engels: (2022). *Earth 101*. Peekaboo Kidz. <https://www.youtube.com/watch?v=ZjOmLfe-O6I>

ACTIVITEIT 2.1:

- Engels: (2022). *What is Plastic Pollution?* Peekaboo Kidz. https://www.youtube.com/watch?v=ODni_Bey154

ACTIVITEIT 2.2:

- Engels: (2021). *Air Pollution for Kids*. Learn Bright. <https://www.youtube.com/watch?v=Yjtgu2CxtEk>

ACTIVITEIT 2.4:

- Engels: (2021). *Littering Lesson Grade 3*. Bright Ideas. <https://www.youtube.com/watch?v=KlhV9ofE0Tw>

ACTIVITEIT 2.5:

- Engels: (2021). *Water Pollution for Kids*. Learn Bright. <https://www.youtube.com/watch?v=A3rLfrlUzY4>

ACTIVITEIT 3.1:

- Engels: (2016). *How Recycle Works!* SciShow Kids. <https://www.youtube.com/watch?v=VIRVPum9cp4>

ACTIVITEIT 3.2:

- Engels: (2023). *How Adidas Turns Plastic Trash into Shoes*. Innovative Techs. <https://www.youtube.com/watch?v=QWWF-EWHsYI>
- Engels: (2021). *Plastic Bricks in Kenya*. United Nations. <https://www.youtube.com/watch?v=xKTgMogqBxs>

ACTIVITEIT 3.3:

- Engels: (2021). *Recycling Old Crayons*. SciShow Kids. <https://www.youtube.com/watch?v=-Ad0vzBxBzU>

ACTIVITEIT 3.4:

- Engels: (2021). *How Paper Is Made*. Miles Rose. <https://www.youtube.com/watch?v=7IPOCh1Va44>
- Engels: (2017). *The Paper Recycling Process*. Domtar. <https://www.youtube.com/watch?v=jAqVxsEgWIM>

ACTIVITEIT 3.5:

- Engels: (2019). *How to Recycle Old Clothes/One Small Step*. NowThisEarth. <https://www.youtube.com/watch?v=eDOAKQFSLgA&t=294s>

ACTIVITEIT 4.1:

- Engels: (2018). *A Plastic Ocean*. Plastic Soup Foundation. <https://www.youtube.com/watch?v=3EgyvqMXODc>

ACTIVITEIT 4.3:

- Engels: *Water Pollution and the Aquatic Food Chain*. Planet H2O. <https://www.pbslearningmedia.org/resource/cb75240a-c549-41bb-a773-fdaeed00cc9f/water-pollution-and-the-aquatic-food-chain/>

ACTIVITEIT 4.4:

- Engels: (2021). *Climate Change for Kids*. Fun World for Kids.
<https://www.youtube.com/watch?v=tykLKCT7DyY>
- Spaans: (2021). *El Cambio Climatico Para Niños*. Mundo Divertido de Niños.
<https://www.youtube.com/watch?v=FeKld35Pxhg&t=0s>

ACTIVITEIT 5.1:

- Engels: (2021). *Keeping an Eye on Plastic Pollution*. European Space Agency, ESA.
<https://www.youtube.com/watch?v=UYpcTkaspwg>

ACTIVITEIT 5.3:

- Engels: (2016). *Make the Most of Compost!* SciShow Kids.
<https://www.youtube.com/watch?v=Q5s4n9r-JGU&t=8s>
- Engels: (2023). *How to Compost with Plastic Bottles*. Nat Mansi.
https://www.youtube.com/watch?v=Qb_l-BxeoCw

Videoclips

ACTIVITEIT 1.4:

- Engels: (2021). *Sam the Garbage Man*. The BeadBuds.
<https://www.youtube.com/watch?v=oeOrCTo5C4Y>

ACTIVITEIT 2.4:

- Engels: (2017). *A Little Bit of Litter*. EcocentreTV. <https://www.youtube.com/watch?v=jTY8fkMzVWw>

ACTIVITEIT 3.1:

- Engels: (2019). *Save the Planet Song for Kids*. Miss Linky – Educational Videos for Kids.
<https://www.youtube.com/watch?v=IJToF8D9bdU>
- Engels: (2022). *Save the Planet Dance*. Miss Linky – Educational Videos for Kids.
<https://www.youtube.com/watch?v=69U1kdWUYBo>

ACTIVITEIT 4.1:

- Nederlands: (2019). *De plastic soep*. EigenwijsNext. <https://www.youtube.com/watch?v=otzosELGvSE>

ACTIVITEIT 4.2:

- Nederlands: (2018). *Dolores legt uit hoelang zwerfafval blijft liggen*. Supporter van Schoon.
<https://www.youtube.com/watch?v=TiMOBjojNHQ&t=4s>

ACTIVITEIT 4.5:

- Engels: (2018). *Sibel, the Turtle -The Plastic Bag Recycling Song*. HullabaLouLou.
https://www.youtube.com/watch?v=d9I_Y8i0NXw

ACTIVITEIT 5.1:

- Nederlands: (2017). *Plastic Soep*. Kinderen voor kinderen. <https://youtu.be/OOhN8mMUr5s>

ACTIVITEIT 5.2:

- Engels: (2018). *Superkids*. Minidisco. <https://www.youtube.com/watch?v=Pyo-jVRZLKY>

PowerPointpresentatie

- PowerPointpresentatie 1: *Parke Nacional Arikok*. (activiteit 1.2).
- PowerPointpresentatie 2: *Filmes: Jonge helden over de plastic soep* (activiteit 4.1).
- PowerPointpresentatie 3: *Minder plastic* (activiteit 4.5).

Websites/Games/Apps

- De website: *Aruba Conservation Foundation*. www.acf.aw. (activiteit 1.2)
- De website: *Antilliaans Dagblad*.
<https://antilliaansdagblad.com/aruba/27216-eagle-beach-wereldwijd-2e-plaats> (activiteit 1.3)
- De website: *Plasticsoup Foundation; feiten en cijfers*.
<https://www.plasticsoupfoundation.org/plastic-feiten-en-cijfers/> (activiteit 2.1)
- De website: *Limpi.aw*. <https://www.limpi.aw/> (activiteit 2.3)
- De website: *Zwerfafvalkaartjes 'Zwerfafvalspel'*.
<https://www.aandeslagmetafval.nl/files/SvS-Speluitleg-ZAS-2023.pdf> (activiteit 4.2).
- De website: *Flood Maps*. <https://flood.firetree.net> (activiteit 4.4).
- De website: *Aan de slag met afval*. <https://www.aandeslagmetafval.nl/activiteiten/superkids> (activiteit 5.2)

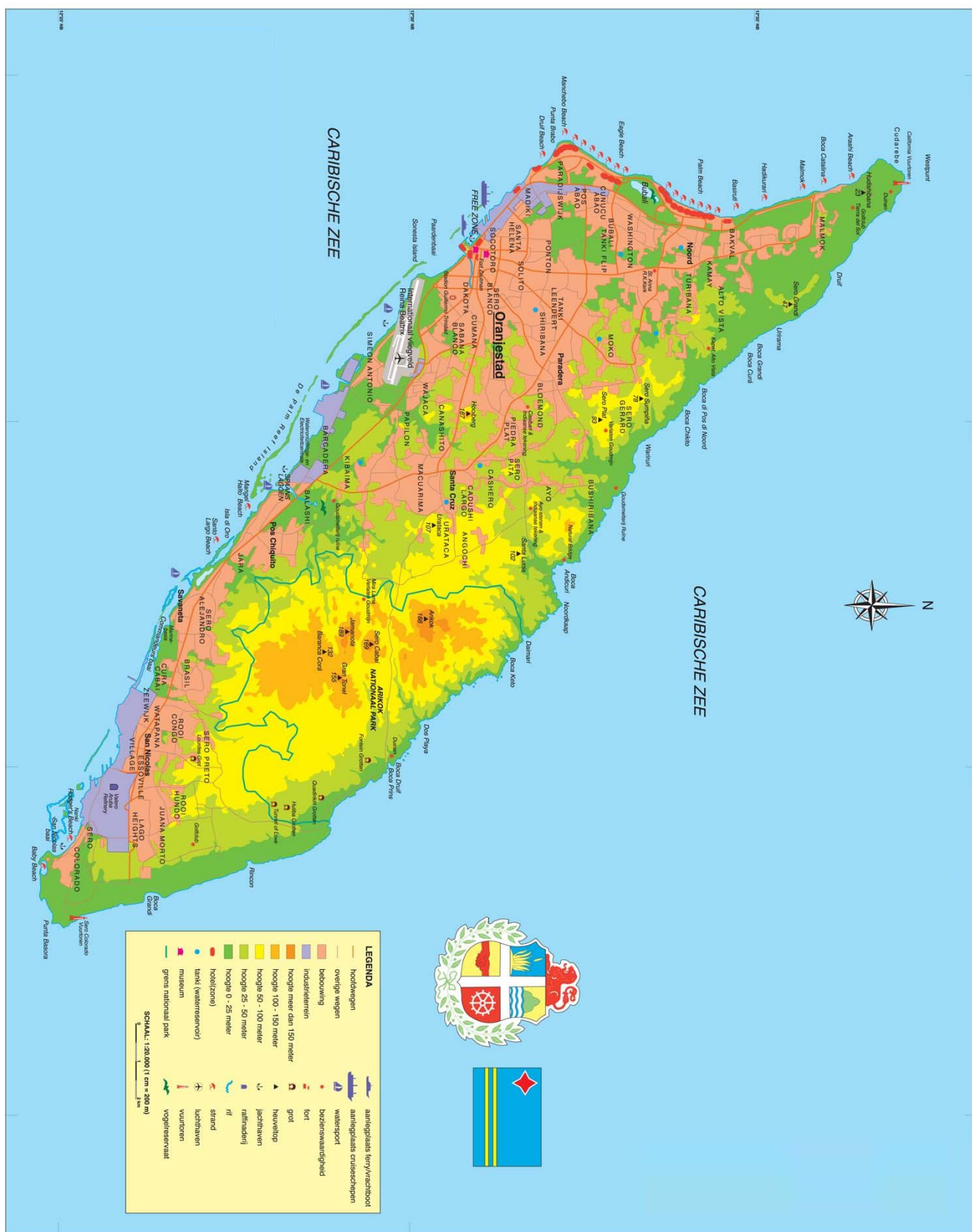
Afbeeldingen

- Afbeelding 1: *Vuilnis op straat*. (activiteit 1.4).
- Afbeelding 2: *Kunst en watervervuiling*. (activiteit 2.5).
- Afbeelding 3 en 4: *Voedselketen*. (activiteit 4.3).

Bijlage 3 Kopieerbladen

Kopieerblad 1: Landkaart van Aruba	(activiteit 1.3)
Kopieerblad 2: Wel of geen luchtvervuiling?	(activiteit 2.2)
Kopieerblad 3: Zwerfafvalbingo	(activiteit 2.4)
Kopieerblad 4: Watervervuiling	(activiteit 2.5)
Kopieerblad 5: Zelf papier maken	(activiteit 3.5)
Kopieerblad 6: Onderzoek het pak	(activiteit 4.3)
Kopieerblad 7: Afbraaktijdkaartjes	(activiteit 4.2)
Kopieerblad 8: Zwerfafvalkaartjes	(activiteit 4.2)
Kopieerblad 9: De ijsbeer	(activiteit 4.4)
Kopieerblad 10: Jouw plastic. Zo kan het anders.	(activiteit 4.5)

Kopieerblad 1: Landkaart van Aruba

Kopieerblad 2: Wel of geen luchtvervuiling?

Kopieerblad 3: Zwerfafvalbingo

Flesdopje

Plastic zakje

Kauwgompakje

Milkshakebeker

**FastFood
verpakking**

Chipszak

Waterfles

Snoepverpakking

**Sigaretten-
verpakking**

Sportdrankflesje

Drinkpakje

Blikje

Boterhamzakje

Rietje

Koffiebeker

Ballon

Kopieerblad 4: Watervervuiling

Pot 1: druppel kleurstof

Teken wat je ziet:

Wat ruik je? .....

Wat proef je? .....

Pot 2: scheut azijn

Teken wat je ziet:

Wat ruik je? .....

Wat proef je? .....

Pot 3: lepel zout

Wat zie je?

Wat ruik je? .....

Wat proef je? .....

Pot 4: niks

Wat zie je?

Wat ruik je? .....

Wat proef je? .....

Kopieerblad 5: Zelf papier maken

Je gaat zelf papier maken!

Dit heb je nodig:

- krantenpapier en ander gebruikt papier
- grote plastic bak om de kranten in te weken
- zeef
- blender
- water
- grote plastic kom
- grote lepel
- oude handdoek of t-shirt
- bakplaat of houten plank
- eventueel roller

Stap 1: Verzamel de materialen.

Stap 2: Versnipper het papier en laat het een nacht in een bak met water weken.

Stap 3: Giet het natte papier in een blender. Mix het tot het een pulp is. Voeg wat water toe als de pulp nog te dik is en niet goed blendt.

Stap 4: Doe de pulp in een vergiet en laat al het water eruit lopen. Druk het goed aan zodat echt al het water eruit loopt.

Stap 5: Doe de pulp in een kom. Roer met de lepel de pulp goed door zodat alle klonten eruit zijn.

Stap 6: Pak een oude handdoek of een oud T-shirt en leg dit op een plat oppervlak zoals een houten plank of bakplaat.

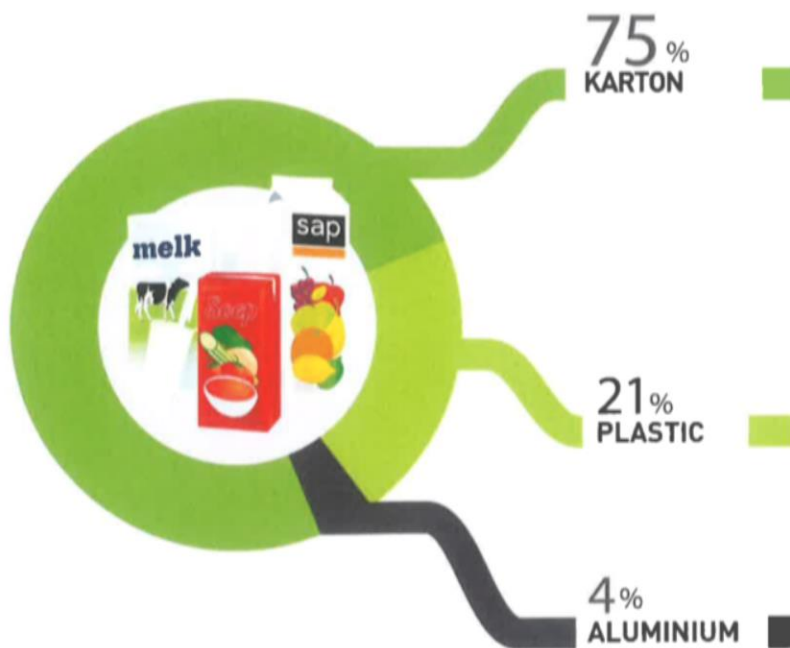
Stap 7: Lepel de pulp op de handdoek en spreidt het uit zo groot als een papier en niet te dik. Maak het glad met de achterkant van de lepel.

Stap 8: Leg een tweede handdoek of T-shirt op de pulp. Druk het aan, zodat het water dat er. Nog in zit er helemaal uit gaat.

Stap 9: Zorg dat het papier plat is. Gebruik een roller om het plat te maken. Verwijder de bovenste handdoek/ T-shirt. Laat het drogen. Als de bovenste laag droog is, draai je het voorzichtig om en laat je de andere kant drogen.

Gefeliciteerd! Je hebt je eigen papier gemaakt.

ONDERZOEK HET PAK

Knip een vierkantje uit een leeg sappak en leg dit ongeveer een uur in warm water. Herken jij de laagjes papier, plastic en aluminium?

Plak het resultaat in het juiste vakje

papier

plastic

aluminium

MILIEUEDUCATIE DENHAAG

Kopieerblad 7: Afbraaktijdkaartjes

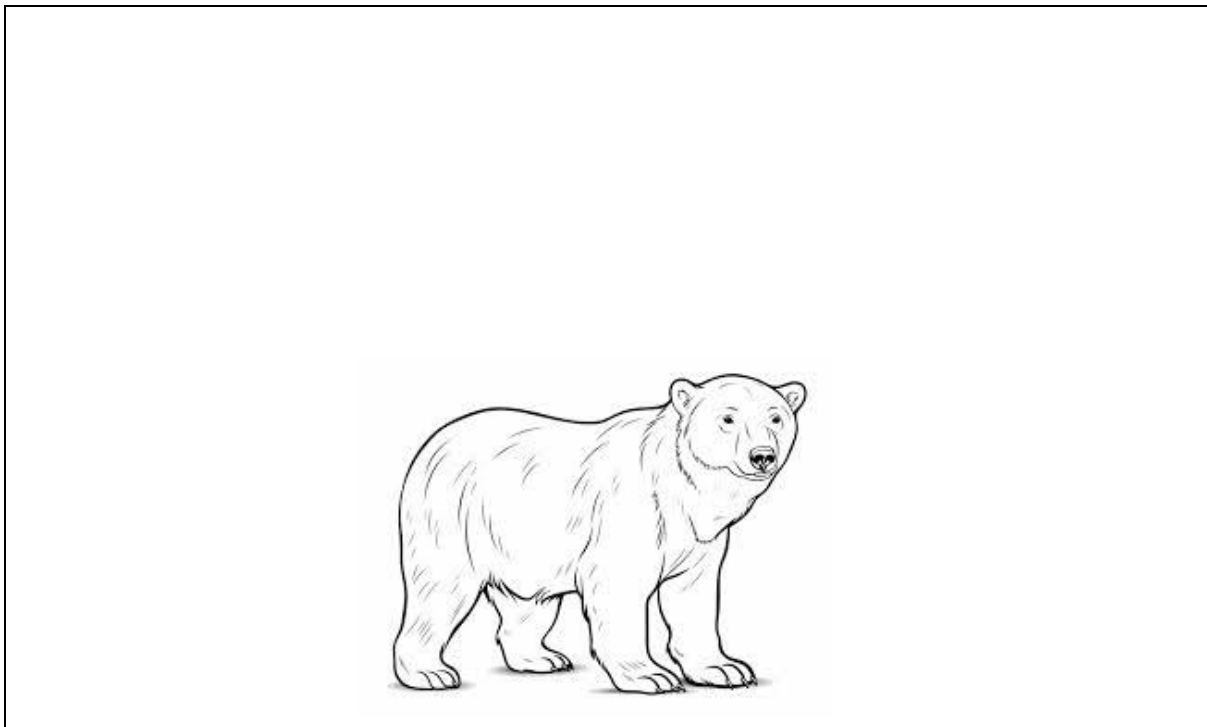
2 weken	6 maanden
1 jaar	5 jaar
oneindig	20 jaar
50 jaar	

Kopieerblad 8: Zwerfafvalkaartjes

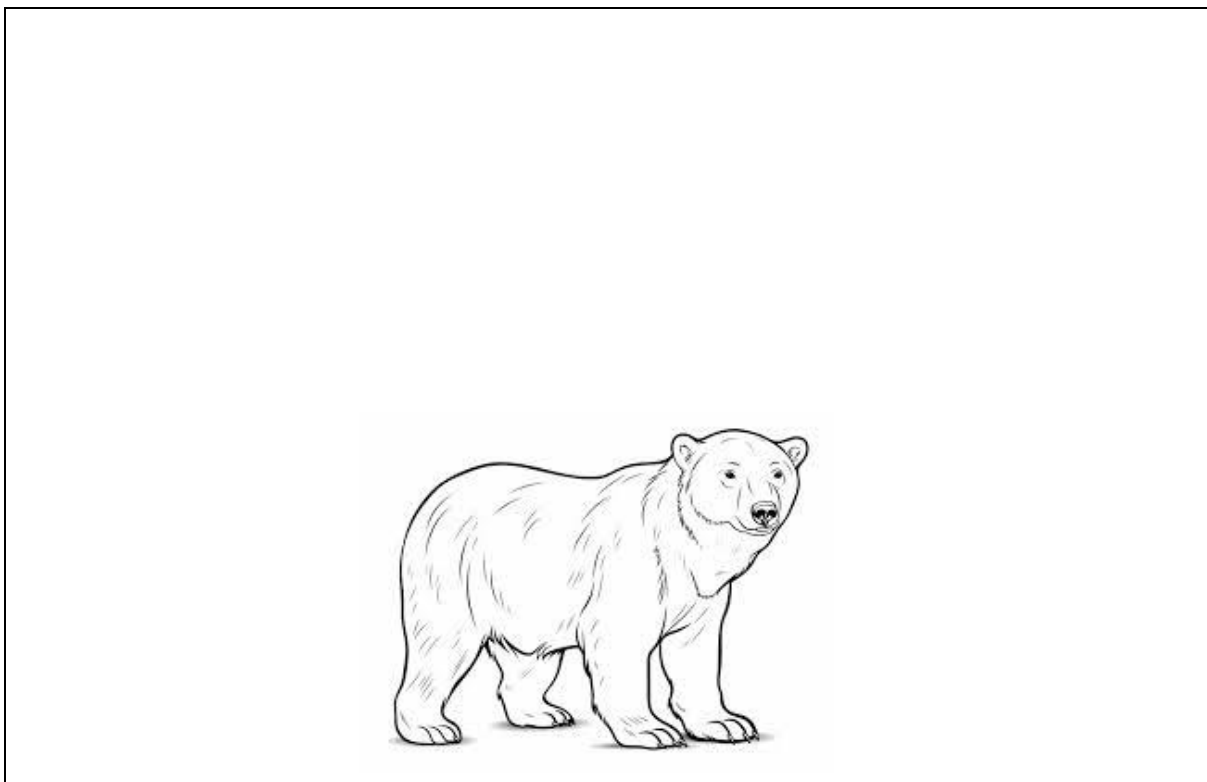

Kopieerblad 9: De ijsbeer

Teken de omgeving van de ijsbeer nu.

Teken de omgeving van de ijsbeer als de temperatuur op de wereld stijgt.

Kopieerblad 10: Jouw plastic. Zo kan het anders.

Jouw Plastic

Wat gebruik jij op een dag?

Schrijf het op.

In de ochtend, voor school:

In de klas:

In de pauze:

In de klas:

In de middag, na school:

In de avond:

Zo kan het anders

Bekijk je lijst. Wat kun je anders doen?

Schrijf het op.